

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

**2021. aasta Kabuli vallutamise raamistamine rahvusvahelises
veebimeedias CNNi, AlJazeera ja Euronewsi näitel**

Bakalaureusetöö

Berta Gortfelder

Juhendaja: Külliki Seppel, MA

Tartu 2022

Sisukord

1. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad	5
1.1 Raamistamise teooria	5
1.2 Geopoliitiline kallutatus meedias	8
1.2.1 Meedia kallutatus Lähis-Ida konfliktide puhul	10
1.3 Uurimuses kasutatud väljaanded ja varasemad raamid	11
1.3.1 CNN	12
1.3.2 AlJazeera	13
1.3.3 Euronews	14
1.4 Afganistani konflikti eellugu	15
2. Uurimisküsimused	19
3. Meetod ja valim	20
4. Uurimistulemused	23
4.1 CNN-is leidunud raamid	23
4.2 AlJazeeras leidunud raamid	29
4.3 Euronewsis leidunud raamid	33
5. Järeldused ja diskussioon	37
5.1 CNN-i raamistuse analüüs	37
5.2 AlJazeera raamistuse analüüs	38
5.3 Euronewsi raamistuse analüüs	39
5.4 Väljaannete võrdlus	40
Kokkuvõte	43
Summary	45
Kasutatud kirjandus	47
Lisad	52

Sissejuhatus

Selle uurimistöö eesmärk on kaardistada erinevate regioonide uudisteportaalide geopoliitilist kallutatust välisuudiste raamistamises. Selleks sündmuseks on Afganistani pealinna Kabuli vallutamine Talibani poolt 2021. aasta augustis. Uurin, kuidas on seda sündmust erinevalt raamistatud maailmajagude portaalide vahel. Selleks kasutan Ameerika Ühendriikide CNN Internationali, Euroopa Euronewsi ja Araabia AlJazeera English veebiportaalide kirjalikke artikleid.

Raamistamine tähendab laias laastus teksti teatud osade esiletõstmist, mis muudab need meeldejäavamaks ja tähelepandevamaks (Entman, 1993: 52). Geopoliitiline kallutatatus tähendab erinevate geograafiliste faktorite mõju meediatekstile (Deudney, 2013).

Teema on oluline konkreetsete uudisteportaalide kontekstis, sest annab juurde informatsiooni nende ajakirjanduslike praktikate kohta, millele saab tulevikus teiste uurimistööde tegemisel toetuda. Lisaväärtus on värskete tulemuste saamine, sest väljaannete vaated ja praktikad muutuvad aja jooksul. Eriti oluline on see Afganistani ja laiemalt Lähis-Ida konflikte puhul, sest enamik raamistamisuurimusi on keskendunud sõja algusele 20 aastat tagasi. Teema on ka tähtis, sest rahvusvaheliste sündmuste puhul refereerivad kohalikud väljaanded tihti suhteliselt väikest ringi rahvusvaheliselt tuntud väljaandeid, millest osa on ka antud uurimistöös esindatud, mistõttu levivad kasutatud raamistused oluliselt laiemalt. Meedias kasutatud raamistused mõjutavad tavainimeste arvamust teemade kohta, mis omakorda võib mõjutada poliitikat. Seega on meediakajastuse raamistamise uurimine oluline osa avaliku arvamuse tekke mõistmisest.

Kuna Kabuli vallutamine 2021. aastal on väga värske teema, siis konkreetset selle kohta varem uuritud pole. Kabuli ja Talibani valitsusega Afganistanis seotud uudised on endiselt päevakajalised, sest protsessid jätkuvalt toimuvad. See teeb minu seminaritöö teema nii aktuaalseks kui ka uudseks.

Varasemalt on sarnaseid raamistamisuurimusi tehtud ka Tartu ülikoolis. Helena Nõmmik uuris 2010. aastal oma bakalaureusetöös Vene-Gruusia sõja raamistamist Eesti väljaannete puhul. Heidi Erbsen (2017) uuris oma magistriritöös Euroopa Liidu kuvandit Euroopa Liidust väljaspool olevates

väljaannetes. Elerin Eelmäe uuris 2020. aastal oma bakalaureusetöös metsatulekahjude kajastust rahvusvahelises meedias, kasutades raamistamismeetodit.

Teooria peatükis käsitlen raamistamisteooria tekkimist, toimimist ning erinevaid arvamusi sellest, kirjeldan ja defineerin geopoliitilist kallutatust meedias, kirjeldan varasemaid uuringuid meedia kallutatusest Lähis-Ida sõjaliste konfliktide puhul, anna lühiülevaated oma kasutatud väljaannetest ning võtan kokku ajaloolise konteksti. Lisaks annan ülevaate uurimisküsimustest ning tulevase uuringu analüüsiskeemist.

1. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

Selles peatükis annan ülevaate oma töö aluspunktidest. Minu uurimus põhineb raamistamisteoorial, mida on palju sarnaste rahvusvaheliste erinevuste uurimiseks kasutatud. Raamistamisteooria annab võimaluse suhteliselt objektiivselt võrrelda meediatekstide ehituskive ning peidetud vaateid. Teine alapeatükk keskendub geopoliitilisele kallutatusele meedias, mis on see, mida hakkab enda artiklites raamistamise abil otsima. Eraldi keskendun ka Lähis-Ida konfliktide meediakajastuse geopoliitilise kallutatuse uuringutele, millega hakkab ka enda tulemusi võrdlema. Neljandaks kirjeldan minu uuritavaid väljaandeid ning nende kohta tehtud uurimusi, et leida arusaam nende vaatepunktist ning võimalikest kallutatustest. Viimasena kirjeldan lühidalt Afganistani ajalugu, et panna paika minu uuritava sündmuse kontekst. Need viis punkti annavad ülevaate minu uurimuse alustest ning nende põhjal hakkab ma artikleid ja raame analüüsima.

1.1 Raamistamise teooria

Selles peatükis kirjeldan raamistamisteooria sisu, meetodit ja erinevaid lähenemisi sellele meedia kontekstis.

Oma töös toetun peamiselt ühele tuntuimale raamistamisteoreetikule Entmanile (1993: 51), kelle järgi annab raamistamine võimaluse kirjeldada kommunikatsiooni võimu. Raame analüüsid saab illustreerida seda, kuidas kommunikatsioon (ehk informatsiooni ülekanne) mõjutab inimese teadvust.

Peale Entmani on raamistamisega tegelenud ka teised teoreetikud. Tuchman (1978) märgib, et poliitilise kommunikatsiooni osas tuleb raamistamist defineerida ja kasutada sotsiaalsele konstruktivismile tuginedes. Massimeedia sätestab tema järgi raamid, mida vaatajad ja kuulajad kasutavad avalike sündmuste tõlgendamiseks ja arutamiseks (Tuchman, 1978, viidatud Scheufele, 1999: 105 kaudu).

Entman (1993: 52) defineerib raamistamist järgnevalt: raamistada tähendab valida mingid kindlad aspektid tunnetatud reaalsusest ja neid esile tõsta (Entmani töös mõiste „*salience*“). Kuna mõiste „*salience*“ on Entmani teoorias keskne, siis defineeris ta selle täpselt ära. „*Salience*“ tähendab Entmani järgi mingi informatsioonikillu tähelepandavamaks, tähenduslikumaks või mäletatavamaks

tegemine. Mida suurem on esiletõstetus, seda tõenäolisem on, et vastuvõtja tajub, märkab ja seetõttu mäletab seda informatsiooni.

Siinkohal tuleb meetodikriitikana mainida, et raamistamine pole täielikult kodifitseeritud uurimismeetod ning uurijate hulgas on arusaamatusi ja erimeelsusi. Scheufele (1999: 103) märkis, et raamistamise kontseptuaalsete ja terminoloogiliste ebatäpsuste tõttu, pole raamistamisuuringutes tihti vahet tehtud terminitel raamistamine (*framing*), kõneaine seadmine (*agenda-setting*) ja praimimine (*priming*). Selles uurimistöös jään mina mõiste “raamistamine” juurde. Lisaks terminoloogilisele segadusele on raamistamise kontseptsioon kaugel järjekindlasse teoreetilisse mudelisse integreerimisest (Scheufele, 1999: 118; Entman, 1993: 51). Siiski on raamistamine hea vahend kallutatuse uurimiseks meediatekstides. Näiteks Entman ise kasutas raamistamist Lahesõja eelse USA meedia uurimiseks, et leida nõ rahvuslike raame (Entman, 1993: 55).

Nende definitsioonide järgi on raamistamisel oluline roll informatsiooni mõistmisel laiemal avalikkuse poolt. See muudab raamistamise ja raamide analüüsimise ning tuvastamise oluliseks, et mõista inimeste tõlgenduste ja meelsuste tekkimist erinevate teemade osas.

Teoreetikutel on erinevad arusaamad raamide jagunemise kohta. Scheufele (1999: 106) jagab raamid kaheks: meedia- ja individuaalsed raamid. Tema järgi on individuaalsed raamid inimeste peas ning mõjutavad seda, kuidas indiviid maailma näeb ja informatsiooni töötleb. Meediaraadid kirjeldavad seda, kuidas uudised on päriselt kirjutatud ehk põhimõtteliselt loo jutustamise viisi. Iyengar (1996: 62) jagab raamid samuti kaheks: episoodilised ja temaatilised raamid. Episoodilised raamid kajastavad üksiksündmusi, näiteks konkreetset terrorirünnakut või üht kohtuasja. Temaatilised raamid kajastavad laiemaid poliitilisi teemasid, pannes need konteksti, näiteks vaesus ühiskonnas.

Kui järgida eeltoodud raamide tüüpide klassifikatsioone, siis Scheufele süsteemi järgi tegeleb see uurimistöö meediaraadidega ning Iyengari süsteemi järgi episoodiliste raamidega. Afganistani konflikti saaks uurida ka temaatilistest raamidest lähtuvalt, kuid siis peaks uurima sõda üldiselt, mitte üht konkreetset sündmust.

Scheufele (1999: 115-117) jagab raamistamise protsessi neljaks elemendiks: raamide ehitamine (*frame building*), raamide kehtestamine (*frame setting*), raamide tagajärjed indiviidile ja ajakirjanikud kui auditoorium Raamide ehitamise all mõeldakse, kuidas raamid ajakirjandusartiklitesse saavad ning neid faktoreid, mis mõjutavad ajakirjanikke raame tekitama (näiteks ajakirjaniku ideoloogia,

elukutselised standardid või organisatsioonilised struktuurid). Raamide kehtestamine ehk teise tasandi kõneaine kujundamine kirjeldab teema või sündmuse mingi tunnuse esiletõstetust (*salience of issue attributes*). See erineb esimese tasandi kõneaine kujundamisest, sest esimene tasand uurib tervete teemade esiletõstetust. Raamide tagajärjed indiviidile kirjeldavad, kuidas raamid mõjutavad indiviiditasandil käitumist ja mõistmist, ehk siis on tegemist individuaalsete eraraamidega. Ajakirjanikud kui publik kirjeldab, kuidas ajakirjanike enda tekitatud raamid neid ennast mõjutavad. Oma uurimistöös keskendun ma Scheufele järgi raamide kehtestamise elemendile.

Uurijad on proovinud identifitseerida faktoreid, mis mõjutavad, kuidas ajakirjanikud sündmusi raamistavad. Neid on leitud vähemalt viis: sotsiaalsed normid ja väärtused, organisatsioonilised surved ja piirangud, huvigruppide surve, ajakirjanduslikud rutiinid ja ajakirjanike enda ideoloogilised või poliitilised vaated (Shoemaker ja Reese, 1996; Tuchman, 1978; Entman, 1993, viidatud Scheufele, 1999: 109 kaudu).

Entman (1993: 53) kirjeldas raamistamist läbi nelja elemendi: probleemi põhjustaja ja motiivide määramine, põhjuste diagnoosimine, moraalse hinnangu andmine tagajärgi ja põhjustajat hinnates ning lahenduste pakkumine ja nende lahenduste mõju prognoosimine. Selle raamistamise protsesside kirjelduse põhjal toimub antud uurimuses artiklite analüüs Kabuli vallutamise raamistamise kohta.

Peale raamistamise defineerimise ja protsessi kirjeldamise on oluline ka rääkida raamistamise mõjust, et mõista raamistamise ja raamide analüüsimise tähtsust. Entman (1993. 54) kirjeldas raamide mõju ja tähtsust poliitilises kommunikatsioonis. Kuna raamid tõmbavad tähelepanu reaalsuse osadele aspektidele, samal ajal varjates teisi, võib see viia auditoriumis teistsuguse reaktsioonini. Selles valguses on raamistamisel oluline roll poliitilise võimu teostamisel, sest raam uudises on võimu jälg - see märgib osapooli või huve, mis võistlevad teksti domineerimise üle.

Chongi ja Druckmani (2007: 109), kes uurisid raamide rolli poliitilises kommunikatsioonis, järgi on raamid kommunikatsioonis olulised, sest poliitikud võtavad tihti üle meedia, teiste poliitikute või kodanike kasutatud raame, meedia võtab tihti üle poliitikute, kodanike või aktivistide kasutatud raame ning kodanikud võtavad üle teiste kodanike kasutatud raame. Sellest saab järeldada justkui raamide ringlust, mis paneb mingid konkreetset raamid ühiskonnas ringlema ning muudab nad domineerivaks. Samuti illustreerib see meedia raamide analüüsimise olulisust, sest just neil on suur mõju avaliku arvamuse kujunemisele.

Poliitikute kõrval on palju ka kirjutatud ajakirjanike rollist raamistamisel ning ajakirjanike raamiteadlikkuse olulisusest. Scheufele (1999: 116) järgi aitavad raamid ajakirjanikel kiiresti identifitseerida ja klassifitseerida informatsiooni ja seda auditooriumi jaoks efektiivselt pakendada. Seega on raamid ajakirjanike töös oluline funktsioon, kuid samas toovad need endaga kaasa ka probleeme.

Entman (1993: 56) kirjutab, et kuigi ajakirjanikud võivad järgida objektiivsuse põhimõtet, võivad nad siiski edasi kanda domineerivat raami, mis takistab lugejal teemat või probleemi tasakaalustatult hinnata. Kuna ajakirjanikel puudub hea arusaamine raamistamisest, siis muutuvad nad tihti osavate meediamanipulaatorite käepikendusteks (Entman, 1989; Entman ja Rojecki, 1993, viidatud Entman, 1993: 56 kaudu). Tuchman (1978) leidis, et kui ajakirjanikud saaksid paremini aru üksikute opositsiooniliste faktide ja domineeriva raamu vaidlustamise vahel, siis oleks neil võib olla võimalik teha uudiseid, mis on võrdselt esiletõstetud (*salient*) ja ligipääsetavad keskmisele auditooriumi liikmele ning annaksid samal ajal edasi mitu probleemi tõlgendust (viidatud Entman, 1993: 57 kaudu).

Kokkuvõtteks kordan üle olulisemad teoreetilised lähtekohad, mis puutuvad minu uurimistöösse. Uurimus põhineb raamistamisteoorial, nagu selle defineeris Entman. Scheufele raamide klassifikatsiooni järgi keskendun meedia raamidele ja Iyengari klassifikatsiooni järgi episoodilistele raamidele. Raamistamise uurimine ja raamide analüüsimine on oluline, sest neil on läbi ajakirjanduse oluline mõju avaliku arvamuse kujundamisel ning kõneaine määramisel.

1.2 Geopoliitiline kallutatatus meedias

Peale raamistamise on minu töö teine peamine mõiste meedia geopoliitiline kallutatatus. Selles peatükis räägin geopoliitilisest kallutatusest meedias ning ka spetsiifiliselt Lähis-Ida konfliktidele keskendudes.

Kõigepealt alustan geopoliitika defineerimisest. Geopoliitika on uurimus geograafiliste faktorite mõjust rahvusvahelistele suhetele (Deudney, 2013). Kallutatatus meedias viitab edastatud informatsiooni erapoolikusele või mõjutatusele, ka subjektiivsusele. Seega saab geopoliitilist

kallutatust meedias defineerida kui meediateksti mõjutatust geograafilistest, rahvusvahelistest ja välispoliitilistest faktoritest.

On akadeemiliselt oluline analüüsida mustreid suhetes riigi võimustruktuuri ja meedia vahel, sest massimeedia tarbijad loovad oma arvamused teiste rahvuste ja kultuuride kohta pärast massimeediast raamistatud sõnumite saamist (Rasul, McDowell, Robinson, 2016: 274). Viimasel ajal on uurijad keskendunud küsimusele, kas meedia töötab riigiparaadist eraldi või koostöö sellega. Sellele küsimusele pole lihtne vastata, sest meedia ja valitsuste suhe on keeruline ja õrn ning maailma eri paigus vaheldub avaliku koostöö ja konflikti vahel (Rasul, McDowell, Robinson, 2016: 274). On ka leitud, et meedia on oluline tööriist riigi võimu tsentraliseerimisel ja *status quo* hoidmisel (Altschull, 1995, viidatud Rasul, McDowell ja Robinson, 2016: 279 kaudu).

Gerhards ja Schäfer (2013) leidsid, et osa uurijaid on arvamusel, et meediasisu on peamiselt mõjutatud riiklikust kontekstist. Selle idee järgi peaks uudistekajastus riigist riiki oluliselt erinema (sarnane Entmani rahvuslike raamide ideele). Teised teadlased on arvamusel, et riikidevaheline erinevus kajastuses jääb alla regionaalsetele erinevustele meediakajastuses (Gerhards ja Schäfer, 2013: 5-6).

Iraagi sõja kajastust uurides leidis Bagdikian (2004, viidatud Rasul, McDowell ja Robinson, 2016: 274 kaudu), et meedial on oluline roll välispoliitikas riikliku huvi (*national interest*) saavutamisel, mille nimel korraldasid võimud meediale брифinguid. Kuna meedia on peamine informatsiooni allikas, siis võis see luua vastuvõtjates nii pooldavaid kui vastaseid tundeid, millel võib olla poliitilisi tagajärgi. Näiteks kajastas Euroopa meedia Iraagi sõja vastaseid proteste laialdaselt, mis sundis riike oma strateegiat muutma.

Seega on leitud, et meedia on oluline välispoliitika elanikkonnani jõudmisel ning selle suhte mõistmiseks on vaja uurida suhet meedia ja riigi vahel, mis on eri paikades erinev. Erinevuste põhjuste osas ollakse eriarvamusel, on pakutud nii rahvuslikke, riiklikke kui ka regionaalseid tagamaid. Geopoliitiline kallutatatus viibki erineva rahvusliku või regionaalse raamistamiseni. Minu uurimuses on regionaalsed erinevused esiplaanil, sest uurin regionaalseid väljaandeid.

1.2.1 Meedia kallutatud Lähis-Ida konfliktide puhul

Lisaks üldisele meedia geopoliitilise kallutatuse uurimisele on palju ka uuritud rahvusvahelise meedia käitumist ja vaateid selle sajandi Lähis-Ida konfliktide puhul (Afganistan, Iraak). Eriti palju on võrreldud Ameerika Ühendriikide väljaannete (nt CNN, Fox) ja Lähis-Ida väljaannete (AlJazeera jt) kajastusi (Garyantes ja Murphy, 2010; Noorzai ja Hale, 2021; Zayani ja Ayish, 2006 jt), ilmselt Ameerika Ühendriikide märkimisväärse osaluse tõttu nendes konfliktides.

Meediakajastuse regionaalsele erinevusele on uurijate hulgas kaks põhjendust: esimene, mis Lähis-Ida konfliktis näeb vastaseid Läänes ja Lähis-Idas ja seega eeldab, et kajastuse suurim erinevus on nende kahe vahel. Teine põhjendab erinevusi riikide erineva osalusega (nii roll kui osaluse suurus) konfliktis. On pakutud, et ajakirjanike üks ülesanne on rahvusliku perspektiivi andmine, mistõttu riigile olulisi sündmusi kajastatakse suurema detailsusega (Gerhards ja Schäfer, 2013: 6).

Uurides Iraagi sõja kajastust USA ja Araabia meedias, leidsid Garyantes ja Murphy (2010: 166) olulisi raamistamise erinevusi kahe regiooni meedia vahel (need on välja toodud järgmises alapeatükis). Nad põhjendasid seda seletusega, et meediakajastus peegeldas massitöötajate ja eliidi vaateid (uuring põhines hüpoteesil, et riigi eliidi arvamustel on oluline mõju meediakajastusele). Gerhards ja Schäfer (2013: 7) väitsid Iraagi ja Afganistani konfliktide USA meedia kajastust uurides, et kui poliitiline eliit on ühel meelel (näiteks oma osalusega sõja legitiimsuse osas), siis on ka meediakajastus suuresti konsensuslik. Seega kui eliit on üksmeelel teema olulisuse ja hinnangu osas, siis kajastub see tugevalt meedias. Kui konsensus eliidi hulgas puudub, siis on ka meedia positsioonid mitmekülgsemad. Samuti on leitud, et isegi kui ajakirjanikud esitavad erinevaid perspektiive, siis enamasti jäävad nad oma peamise auditoriumi väärtuste juurde. Näiteks Iraagi valimiste kajastust uurides on leitud, et kui uudistekanalid on kallutatud, siis ikkagi oma asukohamaa poolt (Garyantes ja Murphy, 2010: 165).

On leitud, et sõjaaegne meedia üldiselt toetab eliidi perspektiivi ja teenib sõjaväge, et kaitsta eliidi poolt määratud rahvuslikke huve (Carruthers, 2000; Herman ja Chomsky, 2010, viidatud Rasul, McDowell ja Robinson, 2016: 279 kaudu). Samuel-Azran (2010: 42-43) väitis, et USA uudistekanalid tsenseerisid pidevalt kõiki hegemooniavastaseid uudismaterjale Afganistani sõjast, mis tulid AlJazeerast, pööramata tähelepanu objektiivsuse ja erapooletuse printsiipidele. Ta leidis, et USA kanalid ei proovinud võimul olnud administratsiooni poliitikat vaidlustada vastukäivate allikatega ning ignoreerisid raporteid USA vägede tsiviilelanikevastastest kuritegudest (Samuel-Azran, 2010:

94). Kõikide nende uuringute põhjal saab teha järelduse, et on oluline side riigi eliidi, riikliku huvi ehk riigi välispoliitika ja meediakajastuse vahel. Selle põhjal saab väita, et mõne välisriigis toimuva konflikti kajastusest meedias saab teha teatavaid järeldusi riigi huvide kohta üldiselt ehk meediakajastuse ja riigi välispoliitika vahel on suhe.

Uurimused on leidnud ka, et Lääne ja Araabia meedias on vastastikust stereotüüpide kasutamist üksteise suhtes, näiteks 9/11 terrorirünnakute, Iraagi või Afganistani sõja puhul (Gerhards ja Schäfer, 2013: 6). Gerhards ja Schäfer (2013: 13) väitsid, et CNN ja AlJazeera erinesid oma terrorirünnakute kajastustega teistest uuritud kanalitest, nimelt nägid nad rünnakutes geopoliitilise konflikti väljendust, kus ühel poolel oli liberaalne Lääs ja teisel pool rahvusvaheliselt organiseeritud islamiterroristid (teised uuritud kanalid BBC ja ARD kajastasid neid kui kogu inimkonnastaseid kuritegusid). Noorzai ja Hale (2021: 346) kirjutasid, et Afganistani konflikti vägivaldsuse kasvades oli erameedial ehk mitteriiklikel kanalitel raskusi konflikti neutraalselt ja tasakaalustatult kajastamisega.

Uurides selle sajandi Lähis-Ida konfliktide kajastust on leitud, et ajakirjanikud raamistavad enamasti neid rahvuslikust kontekstist lähtuvalt ning toetuvad suures osas oma riigi ametlikele allikatele. Lääne, eriti USA meedia kipub olema oma riigi tegude suhtes vähekriitiline. Võrreldes Lääne ja Araabia meediat on leitud kajastuses erinevusi, mis rõhutavad üksteisele vastandumist.

1.3 Uurimuses kasutatud väljaanded ja varasemad raamid

Selles peatükis annan oma uurimustöös kasutatud uudisteportaalidest ülevaate. Esmalt katan lühidalt nende ajaloo, siis üldised vaated või suunitlused ning viimaks nende Lähis-Ida konfliktide kajastuse. Valisin need väljaanded, et ära katta Afganistani konflikti peamised osapooled: Ameerika Ühendriigid, Euroopa riigid (läbi NATO) ning Araabia. CNN-i valisin, sest tegemist on rahvusvaheliselt tuntuima ja suurima auditooriumiga USA uudisteportaaliga. AlJazeera valisin, sest see on rahvusvaheliselt suurima mõjuga Araabia väljaanne ning sellel oli oluline roll varasema Afganistani konflikti kajastamisel. Euronewsi valisin, sest tegemist on Euroopa-ülese väljaandega, mis ei ole seotud ühegi kindla riigiga. Seega uurin regionaalseid väljaandeid, mitte rahvuslikke. Minu kajastatud veebiportaalide kohta on raske leida võrreldavat ja värsket informatsiooni auditooriumi, külastatavuse jms kohta, kuid umbkaudse mastaabi olen välja toonud.

1.3.1 CNN

CNN (*Cable News Network*) loodi 1980. aastal Ameerika Ühendriikides Ted Turneri poolt. See oli esimene ööpäevaringne uudistekanal. 1995. aastal loodi CNN-i veebileht „CNN Interactive“ (CNN, 2020). CNN defineeris ennast läbi sündmustel kohapeal olemise Lahesõja ajal ning seetõttu on CNN-i nimetatud ka Ameerika „erakorralise meditsiini osakonnaks.“ Inimesed vaatasid kanalit, et saada vahetut informatsiooni terrorirünnakute ja valimistulemuste kohta (Pasley, 2009). Oma vaatajaskonna rahvusvahelisemaks muutmiseks keelati fraaside „välismaal“ ja „siin kodus“ kasutamine. 1996. aastal läks CNN Time Warner Inc. alla (Erickson, 2020). CNN-i praegune juht on Chris Licht ning seda omab Warner Bros. Discovery, Inc (Stelter, 2022). CNN-il on eri versioone erinevatele rahvuselistele versioonidele, oma uurimuses kasutan rahvusvahelist CNN International-i. CNN International versioonil on igas kuus üle 200 miljoni rahvusvahelise külastaja (CNN Press Room, 2021). Selle uurimistöökontekstis tasub mainida, et 2011. aastal moodustas Lähis-Ida konfliktide kajastus suurima osa CNN-i uudisvoost, mis oli suurem kui konkurentidel Ühendriikide meedias. Pole saadaval auditooriumiuuringut CNN-i kohta rahvusvaheliselt, kuid Ameerika Ühendriikides oli keskmine CNN-i kasutaja ülikooliharidusega 25-54-aastane naine pigem vasakpoolsete vaadetega (Hashmi, Humphries jt, 2012).

CNN-i järgi on nimetatud „*CNN effect*,“ mis kirjeldab, kuidas otse-eeter ja vahetud uudised kriisidest ja katastroofidest üle maailma sundisid riike on välispoliitikat muutma. Rahuliku arutlemise asemel olid ametnikud nüüd sunnitud kiiresti vastama sündmustele, millele ajakirjanikud keskendusid (Robinson, 1999: 301-302). AllSides, mis on Ameerika Ühendriikide meediamonitooringu firma ning hindab ajakirjandusväljaannete kallutatust, on leidnud, et alates 2017. aastast on CNN-i veebiuudistel vasakpoolne kallutus, leiti ka palju sensatsionalismi (AllSides, 2021).

CNN kajastas laialdaselt selle sajandi alguse Lähis-Ida konflikte Afganistanis ja Iraagis ning seda kajastust on palju uuritud. Uurides Iraagi, Somaalia, Bosnia, Kosovo ja Rwanda konfliktide kajastust, leidis Robinson (2002), et USA meedia toetus enamasti välispoliitikale, mis oli raamistatud USA Välisministeeriumi ekspertide poolt ning harva kahtles nende motiivides vaenulikele riikidele või gruppidele suunatud välispoliitikas (viidatud Rasul, McDowell ja Robinson, 2016: 280 kaudu). Analüüsides USA meediat (ka CNN-i) domineerinud raame, diskursusi ja kujutusi, mis olid USA meedias 9/11 rünnakutele järgnevas ajas, leidis Kellner (2004), et USA peavoolumeedia kasutas

“tsivilisatsioonide kokkupõrke” mudelit, vastandas islamiterrorismi ja tsivilisatsiooni ning toetas sõjapalavikku, kättemaksu ja nõudis ja toetas sõjaväelist sekkumist. Zelizer ja Allan (2011) leidsid, et Afganistani konflikti kajastus oli alati sõjaväe poolt reguleeritud ning riigisiseste ja riigiväliste konfliktide kajastus tekitas patriotismi, toetas sõjaväelisi lahendusi ja õigustas riigi tegusid (viidatud Rasul, McDowell ja Robinson, 2016: 280 kaudu). Gerhards ja Schäfer (2013: 13-14) leidsid, et kuigi CNN kajastas terrorirünnakute ohvreid, siis keskenduti ülekaalukalt nende toimepanijatele ning geopoliitilisele reaktsioonile, kui olukorrale kohapeal. Samuti täheldasid nad CNN-i poolt lääneriikide käitumise õigustamist ning terroristide tugevat hukka mõistmist (2013: 17). Samuel-Azran (2010: 85) leidis CNN-i ja AlJazeera Afganistani sõja kajastust uurides, et kuigi suur osa kaadritest, mida CNN kasutas, tuli AlJazeeralt, siis neid kaadreid, mis näitasid Ameerika sõdureid Afganistani tsiviilelanikke häbistamas, ei näidatud ning AlJazeeraat süüdistati propagandas.

Kokkuvõttes on CNN uudiste kiirusele keskendunud rahvusvaheliselt oluline ja laia haardega meediaväljaanne, mis on viimastel aastatel kaldunud vasakpoolsusse ja vahel sensatsionalismi. CNN-il on olnud mõju Ühendriikide välispoliitikale. Lähis-Ida konflikte kajastades on CNN toetunud oma valitsuse ametlikele allikatele ning oma valitsuse tegevust heaks kiitnud.

1.3.2 AlJazeera

AlJazeera (araabia keeles „saar“) telekanal asutati 1996. aastal Qatari pealinnas Dohas. Kolm aastat pärast asutamist 1999. aastal muutus AlJazeera ööpäevaringseks uudistekanaliks. 2001. aastal loodi AlJazeera veebiportaal, esialgu arabia keeles ning aasta hiljem ka inglise keeles (AlJazeera, i.a.). AlJazeera on laialdaselt kajastanud erinevaid Lähis-Ida konflikte ning ettevõttel on esindusi mitmes piirkonna riigis (AlJazeera, i.a.). 2013. aastal külastas AlJazeera veebiportaale üle 70 miljoni unikaalse külastaja (AlJazeera, i.a.). AlJazeera on osaliselt rahastatud Qatari valitsuse poolt läbi selle omaniku Al Jazeera Media Network (AlJazeera, 2022).

AlJazeera ajakirjanduslikke praktikaid ja kajastuse objektiivsust on palju uuritud. Kuna AlJazeera on Araabia-ülene väljaanne, siis on raske teha kindlaks mingit kindlat välispoliitikat. Siiski on AlJazeeraat kirjeldatud kui kriitilist Araabia valitsuste, samuti nii Lääne liitlasriikide kui ka “vaenlaste” suhtes. Seega on AlJazeeral oma unikaalne poliitika (Gerhards ja Schäfer, 2013: 19). AlJazeera on

süüdistatud ka islamistide toetamises, kuid puudub konsensus, kas see ka nii on. *The Atlantic*’u ajakirjanik Aram Bakshian (2012) leidis, et kuigi AlJazeerat süüdistatakse islamismis, pole see Islami džihaadi ega Sunni õigeusu häälekandja, vaid tsentristlik, modernne, läänelik ja demokraatlik. Lehekülg AllSides liigitab AlJazeera pigem vasakpoolseks väljaandeks ning on leidnud nende parempoolsete vaatepunktide vältimist (AllSides, 2019).

Oma asukoha tõttu on AlJazeeral olnud Lähis-Ida konfliktide kohta informatsiooni vahendamisel oluline roll. Kuigi AlJazeeral oli võimas kajastuse võimekus, sai ta kõvasti kriitikat USA valitsuselt ja sõjaväelt, Ameerika Ühendriikide vastaste huvide edendamise eest Afganistanis (Bessaiso, 2005, viidatud Zayani ja Ayish, 2006: 474 kaudu). Samuti on leitud, et AlJazeera keskendub enamasti sündmuste geopoliitilistele reaktsioonidele (mitte humanitaarsetele). Seda tehakse ettevaatlikult ja kaitsepositsioonilt (Gerhards ja Schäfer, 2013: 14). Zayani ja Ayish (2006: 485-493) leidsid Iraagi sõja kajastust uurides, et AlJazeera kaldub tihti sensatsionalismi ning nägi iraaklasi kui passiivseid osalejaid oma riigis toimivas. Samuti ei pandud sündmusi tihti konteksti, kuid samal ajal mindi teinekord nii detailidesse, et suur pilt kippus kaduma. Leiti, et AlJazeera oli võrreldes teiste uuritud Araabia kanalitega USA suhtes kriitilisem. Gerhards ja Schäfer (2013: 13-15) leidsid, et kuigi AlJazeera kajastas terrorirünnakute ohvreid, siis keskenduti ülekaalukalt nende toimepanijatele ning geopoliitilisele reaktsioonile, mitte olukorrale kohapeal. AlJazeera pani ka tugeva fookuse tavaliste moslemite ja terrorirünnakute toimepanijate eristamisele üksteisest. Gerhards ja Schäfer leidsid ka, et AlJazeera (ainsana CNN, BBC ja ARD hulgast) kajastas ka moslemitevastast diskriminatsiooni läänes. Ka nemad leidsid, et AlJazeera oli lääne vastu kriitilisem kui teised väljaanded (2013: 16-17).

AlJazeeral on olnud väga oluline roll Lähis-Ida konfliktide kajastamisel ning seega on tegemist väga mõjuka väljaandega. AlJazeera kajastust on süüdistatud nii läänemeelsuses kui läänevastasuses, kuid samas on sellel unikaalne positsioon teiste sarnaste väljaannete hulgas.

1.3.3 Euronews

Euronews sai alguse 1993. aastal Lyonis, eesmärgiga luua tugev ja iseseisev Euroopa uudistekanal. Praegu on neil üheksa telekanalit eri keeltes (Euronews, i.a.). Euronews on omatud mitme Euroopa ja Põhja-Aafrika rahvusringhäälingu poolt. 88% firma aktsiatest on ühingu Media Global Network

käes ning NBC Universal omab 25% aktsiatest. Oma raha saab Euronews reklaamidest, tasulisest sisust ning Euroopa Liidu toetustest (Media Bias/Fact Check, 2021). 2020. aastal oli Euronewsi veebiplatvormidel keskmisel 30 miljonit unikaalset vaatajat kuus (Reporter, 2020).

Minu uuritud meediaorganisatsioonidest on Euronewsi kõige vähem uuritud ning seega on kõige raskem selle ajakirjanduslike praktikate kohta informatsiooni leida. Euronewsi peetakse kõrge faktuaalsusega portaaliks, uudised on neutraalsed, kuid arvamuskülgedel kergelt vasakule kalduvate vaadetega (Media Bias/Fact Check, 2021). Euronews ise nimetab ennast vaadetelt Euroopa Liidu poolseks (Euronews, i.a.). Kuigi seda saab tarbida üle maailma, on Euronews disainitud Euroopa auditooriumi jaoks (Brüggemann ja Schulz-Forberg, 2009: 703).

Euronews kajastab sündmusi läbi euroopaliku vaatenurga Euroopa auditooriumile, mis on minu meelest nende kõige märkimisväärsim tunnus.

1.4 Afganistani konflikti eellugu

Selles peatükis annan ülevaate Afganistani ajaloost. Kirjeldan lühidalt 20. sajandile eelnenud aega ning pikemalt lähiajalugu. Selle sajandi ning eriti 2021. aasta sündmused on olulised, sest neil on mõju raamidele ning aitavad raamistuste kontekstist aru saada.

Afganistan oli kuni 19. sajandi erinevate välisimpeeriumite kontrolli all või nende osa. Enne islami tulekut 7. sajandil pKr oli Afganistan hinduistlik maa. Pärast islami tulekut sai Afganistanist kiiresti üks islamimaailma keskpunkte ning olulisemaid keskusi (Runion, 2007: 16-64).

19. sajandil defineerisid Afganistani poliitikat Suurbritannia ja Venemaa, kes konkureerisid maa valitsemise üle. Afgaanid pidasid Suurbritanniaga kolm sõda, millest viimane toimus kohe esimese maailmasõja järel. 1919. sai Afganistan lõplikult iseseisvaks riigiks. Sellele järgnevat kaht aastakümnet iseloomustatakse kui reformide ja liitlaste otsimise aega (Runion, 2007: 72-94).

Kui 19. sajandil võitlesid Suurbritannia ja Venemaa võimu üle Afganistanis, siis teise maailmasõja järgsel ajal tegid seda Ameerika Ühendriigid ja Nõukogude Liit. Afganistanis oli ka aktiivne piirikonflikt Pakistaniga, mis kõrgendas sõjaohtu ja teravdas sisepoliitikat. Toimusid

võimuvahetused, osad vägivaldsed, ning üldiselt tehti püüdlusi riigi demokratiseerimise ja läänestamise suunas (Hallik ja Klaassen, 2004: 286-315).

Läbi teisele maailmasõjale järgnenud majandusraskuste sai Afganistanile tugevaimaks liitlaseks Nõukogude Liit. 1979. aastal, kartes oma võimu vähenemist Afganistanis järjekordse riigipöörde tõttu, tungis Nõukogude Liit sõjaliselt Afganistani. Nõukogude Liit polnud sõjas märkimisväärselt edukas ning 1988. aasta Genfi kokkulepetega nõustuti sõda lõpetama (Hallik ja Klaassen, 2004: 315-328).

Nõukogude Liidu sõja ajal olid olulist rolli mänginud mudžahiinid, kes olid ka moodustanud oma parteisid. Sõjajärgsel poliitiliselt ebakindlal ajal hakkasid nad mängima suurt rolli. 1992. aastal võtsid mudžahiinid kontrolli Kabuli üle ning moodustasid oma kolmest väepealikust moodustatud valitsuse, mis osutus siiski ebastabiilseks (Hallik ja Klaassen, 2004: 328-343).

1994. aastal algas Talibani võidukäik ning juba järgmisel aastal olid nad jõudnud Kabuli lähedusse. Taliban kasutas hästi ära Nõukogude Liidus järgi jäänud sõjatehnikat. Kabul langes Talibani kätte 1996. aasta septembris. Taliban hakkas looma Afganistani Islamiriiki (hiljem Afganistani Islami Emiraati). Talibani edu põhjusteks peetakse tsiviilelanikkonna väsimust pidevast sõjast, mistõttu hooliti peamiselt ainult turvalisusest; majandusolukorra parandamist; lääneriikide huvi kadumist Afganistani suhtes pärast NSVL sõja lõppu ning ka seda, et USA jaoks oli Taliban mugav riigi ühendaja ühe võimu alla (Hallik ja Klaassen, 2004: 344-347).

Talibani liikumise juhiks kujunes Mohammad Umar, kes nimetati Kõikide Usklike Kaitsjaks. Pärast Kabuli langemist koondusid Talibani vastased 1996. aastal Ühinenud Rahvuslik Islamirinne Afganistani Päästmiseks alla, mida paremini tuntakse Põhjaliidu nime all (Hallik ja Klaassen, 2004: 346-347).

Ükski välisriik peale Pakistani, Saudi Araabia ja Araabia Ühendemiraatide Talibani riiki ei tunnustanud. Talibani vastase leeriga liitusid Iraan, Ameerika Ühendriigid ning selle liitlased. Võib väita, et Talibani võimule sai tollel korral saatuseks liit Al-Qaidaga, sest muidu poleks Ühendriigid alustanud operatsiooniga „Kestev vabadus“ ning Afganistani otseselt sõjaliselt sisse tunginud. Sõjaline operatsioon algatati, sest Afganistan keeldus välja andmast Osama bin Ladenit, kes oli 9/11 terrorirünnakute taga Ameerika Ühendriikides. Oktoobris 2001. aastal alustas USA õhurünnakutega

ning novembris hakkas koostööd tegema Põhjaliiduga, 2002. aasta detsembris saavutati täielik sõjaline võit (Hallik ja Klaassen, 2004: 350-355).

2001. aasta lõpus toimunud Bonni läbirääkimistel jõuti kokkuleppele neljast poliitilisest rühmitusest koosneva Ajutise Valitsuse moodustamise kohta. Uue administratsiooni juhi koha sai Hamid Karzai. Juba 2002. aasta kevadel alustati liitlaste poolt kohalike vägede väljaõpetamist (Hallik ja Klaassen, 2004: 354-355).

Pärast Talibani riigi kukutamist jätkus lääneriikide missioon Afganistanis allesjäänud taliibide vastu. Samal ajal liikus USA tähelepanu eemale Afganistanist Iraagi peale (Council of Foreign Relations, 2021). Koos viimaste Talibani võitlejate alistamisega tegelesid liitlased Afganistani riiklike organisatsioonide ülesehitamisega (Witte, 2021). 2004. aastal võeti vastu uus konstitutsioon, mis pidi viima Afganistani uues demokraatlikus suunas. Samal aastal valiti Karzai riigi presidendiks (Council of Foreign Relations, 2021). 2011. aastal algas Afganistani ülesehitamise uus faas, mis pidi lõppema liitlasvägede väljumisega riigist ning võimu üleandmisega kohalikele (Witte, 2021).

2011. aasta detsembris toimus uus Bonni konverents, mille eesmärk oli liitlasvägede väljumisele järgneva strateegia paikapnemine. Konverents edu ei toonud ning samal ajal jätkus võitlus Talibani võitlejate vastu (Council of Foreign Relations, 2021). 2014. aastal andsid liitlased sõjalise juhtimise üle afgaanidele ning keskendusid treenimisele ja terrorismivastastele erioperatsioonidele. Samal aastal valiti riigile uus president Ashraf Ghani. 2010. aastate teisel poolel suurenes Talibani panus terrorismi Afganistanis (Council of Foreign Relations, 2021). 2019. aastal toimusid rahuläbirääkimised, kus osalesid nii USA, Talibani kui Afganistani esindajad. 2021. aasta aprillis kuulutas Ameerika Ühendriikide president välja plaani USA vägede täielikuks väljumiseks Afganistanist 9/11 terrorirünnakute 20. aastapäevaks (Council of Foreign Relations, 2021). Viimased Ühendriikide sõdurid lahkusid Afganistanist kohaliku aja järgi täpselt enne keskööd 30. augustil 2021. aastal (Doherty, 2021).

2021. aasta mais hakkasid Talibani rünnakud taas tugevnema. Sama aasta suve jooksul võitis Taliban endale üha suurema Afganistani territooriumist. 8. augustiks oli Taliban vallutanud endale märkimisväärse tüki riigi põhjaosast eesmärgiga piirata Kabuli. Afganistani relvajõud alistusid ülekaalukale Talibanile. 15. augustil vallutas Taliban pealinna Kabuli ning president Ghani põgenes riigist. Lääneriigid alustasid seepeale kiiresti oma kodanike evakueerimist riigist (Brader, 2021). 16. augustil algas teiste riikide kodanike evakueerimine Afganistanist ning Ameerika Ühendriikide

president Joe Biden kuulutas, et USA väed viiakse Afganistanist välja (VOA, 2021). Järgnevate päevade ja nädalate jooksul evakueeriti Kabulist suur hulk välisriikide kodanikke ja neid aidanud afgaane, Kabuli lennujaam oli eriti alguses ülerahvastatud ja kontrolli alt väljunud (CNN, 2021).

Kõigil kolmel mu valitud portaalide regioonil on oma tugevad suhted Talibani ja Afganistaniga. Ameerika Ühendriigid on olnud Afganistani sõjalise missiooni eestvedajad ning nende ümber on keskendunud suur osa tähelepanust, eriti Ühendriikide vägede lahkumisega seoses.

Euroopa Liit on Afganistani arengusse selle sajandi jooksul panustanud suurel määral raha. Kuigi sõjaline operatsioon viidi läbi peamiselt Ameerika Ühendriikide poolt, siis ELi peamine panus oli rahastuses, eesmärgiga “toetada Afganistani jäämist poliitilise ja majandusliku stabiilsuse, riigi ülesehitamise ja arengu teele”. Euroopa Liidu toetus tugines olulisel määral USA ja NATO turvalisuse garantiidele (Hassan, 2021).

Qataril on alates eelmise kümnendi algusest olnud oluline roll mediaatorina Talibani ja ülejäänud maailma vahel, sest seal asus Talibani poliitbüroo, mille kaudu suheldi lääneriikide ja muu maailmaga. Seega on Qatar üks võtmemängijaid Talibaniga seotud välispoliitikas (Salami, 2021).

2. Uurimisküsimused

Oma uurimistöös kaardistan ma kolme erineva rahvusvahelise uudisteportaali raamistamise erinevusi Kabuli vallutamise kajastuse juures. Need kolm portaali on CNN, AlJazeera ja Euronews. Proovin leida nende portaalide erinevusi ja sarnasusi kasutades raamistamisteooriat.

Raamistamise uurimiseks püstitan järgneva uurimisküsimuse:

- Kuidas erinevad geopoliitilised raamistused valitud uudisteportaalide kohta?

3. Meetod ja valim

Oma uurimistöö läbiviimiseks kasutan raamistamisuuringut, mis on üks kvalitatiivse tekstianalüüsi alaliike. Seda on ka kasutatud varem tehtud sarnastes uuringutes, mistõttu leian, et see on sobiv. Valisin oma töö aluseks raamistamisteooria, sest esiteks on seda laialdaselt varasemalt kasutatud sarnaste teemade uurimiseks ning teiseks, see annab võimaluse süstematiseeritud sisuanalüüsiks uudisteartiklite puhul. Raamistamisteooria eelis on meediateksti osadeks võtmine, et aru saada selle peidetud hinnangutest ning vaatepunktidest, mis on täpselt see, mida ma uurin. Raamistamisel lähtun eelpool kirjeldatud Entmani teooriast.

Minu uuringu objektideks on CNN-is, AlJazeeras ja Euronewsis veebiportaalide rahvusvahelistes versioonides ilmunud ingliskeelsed artiklid. Olen seadnud ajaliseks piiranguks 15. augusti ja 22. augusti vahelise aja, sest 15. augustil toimus Kabuli üleandmine Talibanile, kuid sel hetkel ei teatud veel, kuidas sündmused arenema hakkavad. Kabuli langemisega intensiivistus meediakajastus oluliselt, mistõttu keskendun just sellele ajaperioodile. Selle esimese nädalaga sai Afganistani langemine Talibanile selgeks ning hakkasid ilmuma arvamused artiklid, mis on oluline osa minu uurimusest. Teiseks kehtestasin nädalase ajapiirangu, et kitsendada artiklite arvu ning hoida sündmuse fookust. See tähendab, et artiklites puudub pikem analüütiline perspektiiv ning need on suhteliselt reaktiivsed. Esimese nädala uurimine annab võimaluse saada kõige värskemad ja otsesemad arvamused, kuid samas piirab mingil määral analüütilist perspektiivi.

Minu üldkogumi moodustavad eelpoolnimetatud nädala jooksul ilmunud ingliskeelsed kirjalikud analüüsivad ja arvamused artiklid, mis olid teemaviitega „Afghanistan“. Piirdusin ainult selle teemaviitega, sest vaadeldes portaalide kajastust, olid pea kõik minu valimile vastavad artiklid sellega tähistatud. Tegin sellise valiku, sest just neis artiklites on suurem tõenäosus leida minu otsitavaid raame. Arvamused artiklite all pean silmas nii ametlikult arvamused artikliteks nimetatud lugusid kui ka muid artikleid, mis on ilmselgelt subjektiivsed ning kellegi isikliku arvamuse kandjad, mille peaesmärk pole informeerimine ning puhta informatsiooni edasikandmine. Analüüsivate artiklite all pean samuti silmas nii ametlikult „analüüsiks“ tembeldatud lugusid kui ka keskmisest pikemaid kokkuvõtvaid ning tulevikku prognoosivaid artikleid.

Mu valim koosneb kolmes veebiportaalis (CNN, Euronews, AlJazeera) kõigist selle ajavahemiku jooksul ilmunud arvamused- ja analüüsivatest artiklitest. See tähendab, et AlJazeerast on valimis 18 artiklit, CNN-ist 26 ning Euronewsis 8 artiklit. Tegin sellise valiku, sest analüüsi käigus selgus, et

domineerivate raamide tuvastamiseks on vaja suhteliselt suurt artiklite hulka. Euronewsis ei ilmunud selle aja jooksul rohkem minu kriteeriumitele vastavaid artikleid, kuid kuna analüüsi käigus selgus, et Euronewsis on siiski AlJazeerast ning CNN-ist eristuvad raamid, siis jätsin selle võrdluse jaoks sisse.

Kui mu valim sai moodustatud ning kokku kategoriseeritud, siis asusin artikleid analüüsima. Pearaamideks said artiklite suurimad ühisosad ehk kõige madalam ühine nimetaja, näiteks USA süüdistamine võimuvahetuses. Alaraamid moodustusid pearaamide tasandilt spetsiifilisemaks minnes. Raamide määramiseks püstitasin Entmani teooria põhjal neli küsimust:

- Kuidas konflikti tuuma defineeritakse? Selle küsimuse põhjal moodustasin pearaamid. See küsimus uurib, kuidas on artiklis nähtud Afganistanis toimunu olemust, näiteks USA läbikukkumine, mis avas tee brutalse Talibani tulekule.
- Kuidas põhjendatakse Kabuli võimuvahetust? Selle küsimuse juures jälgisin, mida peetakse võimuvahetuse peapõhjuseks, näiteks Talibani edukas võitlemine.
- Keda süüdistatakse Kabuli võimuvahetuses? Selle küsimuse juures jälgisin, kellele pannakse hinnanguline süü, näiteks USA ebaõnnestumine Afganistani riigi ülesehitamisel.
- Milliseid lahendusi nähakse olukorra ohjamiseks? Selle küsimuse juures jälgisin, kas ja milliseid lahendusi pakutakse olukorra parandamiseks, näiteks diplomaatilist survet või sõjapõgenike abistamist.

Alaraamide leidmiseks ja määramiseks tegin tabeli, kuhu märkisin iga artikli juurde leitud raamid. Seejärel hakkasin leitud raame koondama pea- ja alaraamide alla alustades olemuslikust raamist. Seejärel kandsin need omakorda tabelitesse iga portaali kohta ning tõin oma väidete illustreerimiseks välja tsitaate artiklitest. Analüüsi viisin läbi esialgu iga väljaande kohta eraldi, tuues välja raamideülesed sarnasused, nende erinevused ning üldised tendentsid. Teise tasandi analüüsi viisin läbi väljaannete võrdluses, tuues ka seal välja nende sarnasused, erinevused ning üldised suunad.

Minu valitud meetodi nõrkus on potentsiaalne subjektiivsus ning sellest tulenev mitte-representatiivsus. Kuna nii artiklite valikul kui ka raamide määramisel jääb paratamatult ruumi autori tõlgendustele, siis ei saa tulemusi üldistada. Samuti oli artiklite raamide alla koondamiseks vaja teha üldistusi ning valida, mis oli kõige olulisem, sest päris samasugune pole ükski artikkel. Subjektiivsuse vähendamiseks panin endale paika täpsed piirid valimile ning võtsin ka suhteliselt

suure valimi, et joonistuksid välja suuremad mustrid ning et ma ei teeks järeltõlki üksikute artiklite põhjal. Näiteks AlJazeera „Talibani ootamatu edu“ pearaami alla koondasin artiklid, mis keskendusid peamiselt Talibanile, kuid võisid siiski ka mainida või mingil määral süüdi näha lääneriikidel. Lisaks võrdlen enda saadud tulemusi varasemate uuringutega nende väljaannete kohta.

4. Uurimistulemused

4.1 CNN-is leidunud raamid

CNN-i analüüsist joonistusid välja kolm pearaami, mis jagunevad kõik mitmeteks alaraamideks (vt tabel 1). Lisaks oli mõni artikkel, mis ei mahtunud ühegi pearaami alla.

4.1.1 USA läbikukkumine

Esimene pearaam nimetusega USA läbikukkumine oli kaugeltki kõige domineerivam kaasates 18-st valimis olevast artiklist 12. Selle pearaami alla kuulub viis alaraami. See pearaam näeb peamise **võimuvahetuse põhjusena USA tegevust:**

„The **US withdrawal from the country opened a clear path** for the Taliban to take on and defeat the Afghan security forces.“ (CNN2).

(USA vägede väljatõmbumine avas selge tee Talibanile võitlemaks ja võitmaks Afganistani vägesid.)

Selle pearaami alla koonduvad alaraamid saab laias laastus jagada kaheks: esimesed näevad süüd otseselt USA vägede lahkumisel ja teised pigem USA pikaajalise tegevuse läbikukkumisel.

Esimene alaraam (1A) leiab, et võimuvahetus on põhjustatud USA vägede lahkumisest ning selles on **süüdi Joe Bideni** otsus seda teha:

„It pains me deeply that President **Joe Biden made the reckless decision** to withdraw precipitously from Afghanistan.“ (CNN2).

(Mind haavab sügavalt, et Joe Biden tegi hoolimatu otsuse Afganistanist tormakalt taanduda.)

Teine alaraam (1B) leiab, et **süüdi on nii Biden kui ka Trump**. Trump tegi esimesena otsuse USA väed Afganistanist välja tõmmata ning Biden austas seda otsust.

„The past week's events showed that the **two bitter rivals had something in common**: They were willing to "lose" Afghanistan to end America's longest war.“ (CNN26).

(Viimase nädala sündmused on näidanud, et vihastel rivaalidel (viidates Bidenile ja Trumpile) oli midagi ühist: nad olid mõlemad valmis “kaotama” Afganistani, et lõpetada USA pikim sõda.)

Kolmas alaraam (1C) näeb võimuvahetuses **süüd USA vägede lahkumisel**, mis oli tingitud **nõrgast luurest**, mis oli tingitud omakorda **halvast poliitikast**:

„By mid-May, however, the last US troops and whatever remaining intelligence presence had left and **the airfield was turned over to the Afghan military**. [...] But I think we were particularly vulnerable due to the fact that pretty much from May on, **our intelligence collection capability was cut to almost nil** in terms of our ability to collect against the broader Taliban presence throughout the country. So we were really flying blind.“ (CNN23).

(Mai keskpaigaks olid viimased USA väed ja misiganes oli alles meie luurest, lahkunud ja lennuväli anti üle Afganistani sõjaväele. Ma arvan, et me olime eriti haavatavad, sest maist alates oli meie luurekogumisvõimekus Talibani vägede kohta terves riigis peaaegu nullini viidud. Seega me kompasime pimeduses.)

Neljas alaraam (1D) näeb võimuvahetuses süüdlasena **USA aastatepikkust kehva poliitikat Afganistani riigiehitamisel**:

„More importantly, the **collapse of a two-decade-long American experiment in state-building** in Afghanistan gives Russia a chance to reassert itself in the region.“ (CNN6).

(Veel olulisem on, et annab kahe aastakümne pikkuse Ameerika riigiehitamise eksperimendi kokkukukkumine Afganistanis annab võimaluse Venemaale ennast selles regioonis uuesti kehtestada.)

Viies alaraam näeb võimuvahetuse põhjusena **Afganistani riigi üldist nõrkust**, kuid tunnistab **USA läbikukkumist riigiehitamisel** ning samal ajal leiab, et vägede väljaviimine oli õigustatud, sest **Afganistanist poleks niikuinii asja saanud**:

„For those in the comfort of the West, sat at their screens, inhaling deeply, and wondering why America's longest war has collapsed with such a plughole gurgle, ask yourself: when was the last time you thought about Afghanistan? [...] Strategically, there is little doubt it is: **America could not keep trying the same half-measures in Afghanistan indefinitely**.“ (CNN19).

(Need, kes lääne mugavuses istusid oma ekraanide taga ja mõtlesid, miks USA pikim sõda kukkus kokku sellise mürinaga, küsige endilt: millal oli viimane kord kui te Afganistanist mõtlesite? [...] Strateegiliselt pole mingit kahtlust: Ameerika ei saanud jätkata Afganistanis samade poolmeetmetega lõpmatuseni proovimist.)

Selle pearaami all ei pakkunud ükski artikkel lahendusi Afganistanis toimuvale.

4.1.2 Taliban on tagasi

Teine pearaam, nimetusega Taliban on tagasi, keskendub peamiselt Talibanile. Selle teeb eriliseks tugev hinnangulisus, kus **Talibani nimetatakse barbaarseks, terroristlikuks, vägivaldseks** jne:

„Beyond the legal quandary facing the company, however, is a bigger question: When a group that some or even much of the world deems **a terrorist organization** takes power over the governance of a nation-state, who should have the ultimate say in whether that group has equal access to the world's most popular platform?“ (CNN17).

(Peale juriidilise probleemi, millega firma peab tegelema, on ka suurem küsimus: Kui grupp, mida osa või isegi enamus maailma peab terroriorganisatsiooniks, võtab võimu rahvusriigi üle, siis kellel peaks olema lõplik otsustusõigus selle üle, kas grupil on ligipääs maailma kõige populaarsemale sotsiaalmeedia platvormile?)

Esimene alaraam (2A) peab võimuvahetuse süüdlaseks Talibani ning samal ajal peab seda ka terroriorganisatsiooniks:

„With the President of Afghanistan fleeing the nation Sunday morning, the Taliban is effectively in control of Afghanistan. [...] That means for all concerned with protecting the over 19 million women in Afghanistan from the **Taliban's brutal treatment** of women, there's no longer a US military option to do that.“ (CNN3).

(Afganistani presidendi põgenemisega pühapäeva hommikul kontrollib Taliban Afganistani. [...] See tähendab, et kõigile, kes on huvitatud üle 19 miljoni Afganistani naise kaitsmisest Talibani brutaaalse kohtlemise eest, pole selleks enam USA sõjalist võimalust.)

Selle alaraami üks artikkel leidis lahendusena, et Talibani survestamiseks tuleb koostööd teha Afganistani naabritega ning lääts peaks kehtestama sanktsioonid.

Teine alaraam (2B) leiab, et võimuvahetuse põhjustas **Taliban, kelle lõi Nõukogude Liidu invasioon Afganistani ning mida toetas Afganistani sisemine ebastabiilsus** (nt hõimudevahelised võitlused):

„Afghanistan's government was always weak, intensely corrupt, dependent on foreign forces for its survival, riven by faction fighting and polluted by warlords.“ (CNN 1).

(Afganistani valitsus oli alati nõrk, väga korrumpeerunud, toetus välisriikide relvajõududele oma ellujäämiseks, lõhestatud klikivõitluste poolt ja reostatud sõjapealike poolt.)

4.1.3 Taliban kui humanitaarkatastroof

Kolmas pearaam, nimetusega Taliban kui humanitaarkatastroof, keskendub poliitiliste tagamaade või võimuvahetuse põhjuste otsimise asemel Talibani võimuletuleku tagajärgedele, eriti tsiviilelanikkonnale.

Esimene alaraam (3A) selle pearaami all keskendub naistele ning leiab, et **Talibani võimuletulek on ohtlik naistele** ning kahjustab nende positsioone ühiskonnas:

„For **Afghanistan's women and girls, this is the terrifying uncertainty** they now find themselves in. As Taliban leaders tell international media they "don't want women to be victimized," **a more sinister reality** is unfolding on the ground.“ (CNN24).

(Afganistani naised ja tüdrukud leiavad end nüüd hirmuäratavas teadmatuses. Samal ajal kui Talibani juhid ütlevad rahvusvahelisele meediale, et nad “ei taha naisi ohvriteks muuta”, on kohapeal palju kurjakuulutavam tegelikkus.)

Selle alaraami kaks artiklit leidsid, et lääne naised peavad seisma Afganistani naiste eest ning lääneriigid peaksid põgenikena vastu võtma palju Afganistani naisaktiviste.

Teine alaraam (3B) leiab, et Talibani režiim on **ohtlik ja brutaalne kõigi Afganistani elanike jaoks**:

„In the years before 9/11, many millions of Afghans lived under the yoke of the Taliban's incompetent, brutal rule. **They have good reason today to be skeptical of the "kinder, gentler" Taliban.**“ (CNN18).

(Aastatel enne 9/11 terrorirünnakuid elasid miljonid afgaanid Talibani ebakompetentse, brutalse valitsuse all. Täna on neid hea põhjus olla skeptiline uue “lahkema, õrnema” Talibani suhtes.)

Viimane alaraam (3C) selle pearaami all leiab, et **USA peaks uuesti sõjaliselt Afganistani sekkuma**, et ära hoida tsiviilelanike kannatused Talibani valitsuse all:

„**We can and should leave a small contingent of US forces in Afghanistan** to assist with military air support, keep the Taliban at bay and prevent another potential 9/11.“ (CNN8).

(Me saame ja peaksime jätma väikese USA väeosa Afganistani, et aidata õhutoetusega, hoida Talibani eemal ja hoida ära uus potentsiaalne 9/11 terrorirünnak.)

Lisaks pearaamide alla mahtuvatele artiklitele on valimis neli artiklit, mis ei mahtunud ühegi pearaami alla. Kaks nendest on suhteliselt sarnased esimeses pearaamis esitatud vaadetele, kuid mitte päris piisavalt. Artikkel CNN9 leidis, et Afganistan kukkus kokku hülgamise ja aastatepikkuse unarusse jätmise tõttu. Artikkel CNN16 leidis, et Talibani võimuletulekut oleks saanud ja pidanud ennetama ning tõi süüdlaseks lääneriigid, USA ning ka Talibani.

Tabel 1. CNNis leidunud raamid

Pearaami nimetus	Pearaami kirjeldus	Alaraami kirjeldus	Artiklite koodid
1. USA läbikukkumine	USA lahkumine avas tee Talibanile, USA poliitika Afganistanis kukkus läbi	A. Võimuvahetus on põhjustatud USA vägede väljaviimisest, süüdi on Biden	CNN7, CNN22
		B. Võimuvahetus on tingitud vägede väljaviimisest, süüdi on Biden ja Trump	CNN12, CNN21, CNN26
		C. Võimuvahetus on tingitud vägede	CNN2, CNN23

		väljaviimisest, luure ja poliitika olid kehvad	
		D. Võimuvahetuse põhjustas riigiehitamise läbikukkumine ja aastad halba poliitikat	CNN5, CNN6, CNN10
		E. Afganistani nõrkus, polnud mõtet USA vägesid enam hoida seal	CNN15, CNN19
2. Taliban on tagasi	Fookus Talibanil, režiimi nimetatakse barbaarseks, terroristlikuks vms	A. Võimuvahetuse põhjustas Taliban, mis on terrorismiorganisatsioon	CNN3, CNN17
		B. Võimuvahetuse põhjustas Taliban, mis tekkis NSVL sõjaga ning mida toetas Afganistani sisemine ebastabiilsus	CNN1
3. Taliban kui humanitaarkatastroof	Keskendub Talibani	A. Talibani võimuletulek on naistele ohtlik	CNN4, CNN13,

	võimuletuleku inimlikule mõõtmele, vähem poliitikale või põhjustele		CNN14, CNN24
		B. Talibani võimuletulek on kõigile afgaanidele ohtlik, Talibani režiim on brutaalne	CNN18
		C. Talibani võim on tsiviilisikutele halb, süüdi Biden, USA peaks uuesti sekkuma	CNN8

4.2 AlJazeeras leidunud raamid

AlJazeera uudisteportaali sündmuse kajastuses joonistus välja kaks pearaami, mille alla kuuluvad erinevad alaraamid (vt tabel 2). Lisaks on osa artikleid, mis ei kuulu ühegi pearaami alla.

4.2.1 Talibani ootamatu edu

Esimene pearaam, kuhu alla kuuluvad viis artiklit, keskendub eelkõige **Talibani pealetungi ootamatule kiirusele** ehk asetab agentsuse Talibanile:

„United States President Joe Biden on Monday is set to address the Taliban’s takeover of the Afghan capital Kabul, an event that capped **a lightning offensive that saw the group capture most of Afghanistan in a matter of days.**“ (AJ7).

(USA president Joe Biden plaanib esmaspäeval rääkida Afganistani pealinna Kabuli ülevõtmisest Talibani poolt. See sündmus pani punkti välkkiirele rünnakule, millega Taliban võttis enamuse Afganistanist enda kontrolli alla paari päevaga.)

Kabuli võimuvahetuse otsese põhjustajana nähakse seega Talibani ootamatut edu Afganistani vägede purustamisel (VMS). Kaudsemate teguritena on välja toodud erinevaid põhjusi, mille alusel joonistuvad välja alaraamid. Esimene alaraam nimega “Talibani ootamatu edu” (kood 1A) näeb Talibani kiire edu põhjusena **Afganistani armee ja riigi nõrkust**, mis on tingitud USA ebaõnnestunud tegevusest Afganistanis;

“Over the last 20 years, the US spent more than \$83bn training, equipping and developing the Afghan national army, police, air force, and special forces. Yet, under the advance of an armed group carrying light weapons, **the ANDSF fell apart in a spectacular fashion.** (AJ8).

(Viimase 20 aasta jooksul on USA kulutanud üle 83 miljardi dollari Afganistani armee, politsei, õhujõudude ja erivägede treenimisele, varustamisele ja arendamisele. Ja ikkagi kukkus ANDSF erakordsel moel kokku kergelt relvastatud vastase ees.)

Teine alaraam (kood 1B) näeb peapõhjust USA luure nõrkuses, mis tekitas valehinnangu Talibani tugevuse kohta, mis omakorda mõjutas USA otsust oma väed Afganistanist välja viia:

„In July, Biden said a situation with “the Taliban overrunning everything and owning the whole country” in the immediate wake of the US troop withdrawal was **“highly unlikely”** (AJ7).

(Juulis ütles Biden, et situatsioon, kus Taliban võtaks kõik üle ja valitseks tervet riiki kohe pärast USA vägede lahkumist, on väga ebatõenäoline.)

Kolmas alaraam (kood 1C) ei keskendu niivõrd Talibani edu põhjuste otsimisele, vaid on pigem tulevikkuvaatav. Fookuses on Talibani võimuletuleku mõju elanikkonnale, mis toob kaasa humanitaarkatastroofi. Süüdlasena nähakse Talibani režiimi olemust ning selle seadusi:

„**I realised that girls and women would no longer be able to walk in the streets with thick lipstick, sweet perfume and high-heeled shoes.** Their laughter may no longer echo in shopping malls, markets or beauty salons.“ (AJ14).

(Ma sain aru, et tüdrukud ja naised ei saa enam tänavatel kõndida paksu huulevärviga, magusa parfüüümiga ja kõrgekontsaliste kingadega. Nende naeru ei kuule enam kaubanduskeskustes, turgudel või ilusalongides.)

Lahendusi selles pearaamis ükski artikkel ei pakkunud.

4.2.2 Peategelane on Ameerika Ühendriigid

Teine pearaam keskendub just USA tegevusele Afganistanis ning nendes artiklites on Taliban teisejärguline mängija. See pearaam (**Peategelane on Ameerika Ühendriigid**) näeb agentsena just USA-d ja laiemalt lääneriike ning näeb Talibani valitsusevahetuse põhjusena Ameerika Ühendriike. Selle idee illustreerimiseks toon näite:

„The **US decision to carelessly abandon Afghanistan** to the Taliban will have repercussions beyond South Asia.“ (AJ12)

(USA otsusel mõtlematult Afganistan jätta maha Talibanile saavad olema tagajärjed, mis ulatuvad kaugemale kui Lõuna-Aasia.)

Selles pearaamis nähakse süüd praeguse olukorra eest USA otsuses viia oma väed Afganistani 20 aastat tagasi ning sellele järgnenud strateegilistes vigades Afganistani riigi ülesehitamisel. Mõned artiklid selle pearaami all näevad süüd veelgi kaugemal ajaloos, näiteks Nõukogude Liidu sõjas või 19. sajandi lääneriikide imperialismis Afganistanis. Esimene alaraam (kood 2A) leiab, et Taliban on USA leiutis ning selle tekkes on süüdi Ameerika Ühendriikide imperialism.

„Indeed, the US’s **transparently Orientalist civilising mission in Afghanistan** – of a piece with age-old **colonial rhetoric** in the Middle East and beyond – becomes even more nauseating when one recalls the US track record of transparently uncivilised treatment of women worldwide.“ (AJ17)

(Tõepoolest, USA läbinähtavalt orientalistlik tsiviliseerimissioon Afganistanis – sugulane aegadevanuse koloniaalse retoorikaga Lähis-Idas ja kaugemal – muutub veelgi iiveldamaajavamaks, kui meelde tuletada USA ajalugu läbipaistvalt ebatsiviliseeritud käitumisega naiste suhtes üle maailma.)

Selle alaraami lahenduslik osa nõuab USA edaspidist eemalehoidmist Afganistanist ja lääne elanike mõttemaailma muutust. Teine alaraam (kood 2B) keskendub USA riigiehitamise läbikukkumisele

viimase 20 aasta jooksul kui võimuvahetuse põhjusele ning peab süüdlaseks seetõttu samuti Ameerika Ühendriike:

„After investing \$2 trillion over two decades, Washington watched the Afghan national government and army collapse like a house of cards in a matter of days following the withdrawal. Many analysts are now declaring the end of **US nation-building efforts after their spectacular failure in Afghanistan.**“ (AJ12)

(Olles investeerinud kaks triljonit dollarit kahe aastakümne jooksul, vaatas Washington pealt, kuidas Afganistani valitsus ja armee kukkusid kokku nagu kaardimaja paari päevaga pärast USA vägede lahkumist. Paljud analüütikud peavad seda USA riigiehitamise projektide lõpuks pärast selle suurejoonelist läbikukkumist Afganistanis.)

Lahendusi pakkus selle alaraami juures üks artikkel (AJ15), mis leidis, et rahvusvaheline üldsus peab Talibani survestama inimõigusi ja reegleid austama.

Kahe pearaami alla ei sobitunud kuus artiklit, kuna need keskendusid võimuvahetusele, kuid üsna spetsiifilistele elementidele sellest. Need artiklid on üsna erinevate vaadetega, mis teeb nende grupeerimise keerulisemaks. Kaks neist näevad võimuvahetuse otsese süüdlasena Talibani, millest omakorda üks näeb hinnanguliselt süüd Nõukogude Liidul (AJ2) ning üks Nõukogude Liidul ja USA-l (AJ16). Üks artikkel näeb otsese süüdlasena USA vägede väljaviimist (AJ3) ning ülejäänud kolm artiklit kaheksast ei ütle süüdlaste kohta midagi. Neli artiklit kuuest pakkusid lahendusi: üks näeb lahendust diplomaatias (AJ16) ning leiab, et Talibani valitsusele peab survet avaldama, üks (AJ1) nõuab, et Taliban ise peab aktsepteerima inimõigusi (st opositsioon ja tsiviilvalitsus) ning viimane leiab, et USA peab enda tekitatud “segaduse” ära koristama humanitaarabi ja koostööga Afganistani naabritega (AJ3).

Tabel 2. AlJazeera leidunud raamid

Pearaami nimetus	Pearaami kirjeldus	Alaraami kirjeldus	Artiklite koodid
1. Talibani ootamatu edu	Agentsus Talibanil, fookus Talibanil, hinnangud erinevad	A. Afganistani armee ja riik olid nõrgad, hoolimata USA pingutustest	AJ8, AJ9

		B. USA nõrk luure, vägede väljaviimisel seetõttu valed eeldused	AJ7
		C. Talibani tulek on humanitaarkatastroof, süüdi Talibani olemus	AJ14
2. Peategelane on Ameerika Ühendriigid	Agentsus USA-l, Taliban teisejärguline mängija, kriitiline USA suhtes	A. Taliban on USA loodud, süüdi on imperialism	AJ11, AJ17
		B. USA on Afganistani riigiehitamisel läbi kukkunud, seega süüdi	AJ4, AJ12, AJ13, AJ6, AJ15

4.3 Euronewsis leidunud raamid

Euronewsi analüüsist joonistus välja kaks pearaami, mis jagunevad alaraamideks (vt tabel 3). Lisaks sellele on mõned artiklid, mis jäid pearaamidest välja.

4.3.1 „Paha lääs“

Esimene pearaam, nimetusega „Paha lääs“, keskendub lääne rollile Afganistanis ning näeb süüd Talibani võimuletulekus lääneriikidel:

„The Taliban's takeover of Afghanistan marks a historic failure of the West, NATO, the US and Europe.“ (EN3).

(Talibani võimuletulek Afganistanis märgib lääne, NATO, USA ja Euroopa ajaloolist läbikukkumist.)

Esimene alaraam (1A) näeb läbikukkumist rohkem hiljutisel tasandil, samas kui teine alaraam (1B) näeb peamist süüd **ajaloolisel lääne sekkumisel Afganistanis**:

„**Afghans exhausted by 40 years of conflict** do not want to fight yet another civil war, and currently no world or regional power is willing to extend military and financial support to the Resistance Front for the sake of ‘a free Afghanistan’ or even in the name of ‘fighting fundamentalism’.“ (EN8).

(Afgaanid, kes on väsinud 40- aastasest konfliktist, ei taha võidelda jälle kodusõjas ning praegu pole ükski regionaalne- või maailmavõim nõus aitama sõjaliselt ja rahaliselt vastupanuliikumist “vaba Afganistani” või isegi “fundamentalismiga võitlemise” eesmärgil.)

4.3.2 Fookus Euroopas

Teine pearaam on keskendunud Euroopale ning ei vaatle eriti Afganistanis toimunu ajaloolisi või poliitilisi põhjuseid ning keskendub pigem Talibani võimuletuleku tagajärgedele, eriti Euroopale.

Esimene alaraam (2A) keskendub Talibani võimuletulekuga kaasnevale **migratsioonilainele** Euroopasse ning Euroopa **migratsioonipoliitika** ebainimlikkusele:

„Many Europeans sympathise with the Afghan people fleeing the Taliban today, but very few know that **brutal asylum and border policies have fortified Europe** against the possibility of those same women, children and men reaching safety here, with only a few thousand making it into the EU, each year.“ (EN7).

(Paljud eurooplased tunnevad kaasa afgaanidele, kes täna Talibani eest põgenevad, kuid väga vähesed teavad karmidest asüüli- ja piirireeglistest, mis on kindlustanud Euroopat võimaluse eest, et need samad naised, lapsed ja mehed jõuavad siia turvalisusse. Ainult paar tuhat neist jõuavad igal aastal Euroopa Liitu.)

Teine alaraam keskendub võimalusele, et Talibani võimuletulekuga **kasvab Euroopas terrorismi- ja ekstremismi**oht:

„**Afghanistan is now primed to become again a breeding ground for radical Islamist terrorists**, aided by new technologies and the updated, moderate visage of the Taliban.“ (EN6).

(Afganistan on nüüd ideaalne paljunemispaik radikaalsetele islamiterroristidele, keda aitavad uued tehnoloogiad ja Talibani uuendatud, modernne nägu.)

Selle pearaami all toodi lahendustena välja kõigi Afganistani migrantide vastuvõtmine,

humanitaarabi andmine Afganistanile ning konkreetne välispoliitika Talibani valitsuse suunas.

Pearaamide alt jäi välja kolm artiklit. Artikkel EN4 erines teistest, sest avaldas lootust, et Talibani seekordne valitsus võib olla humaansem kui eelmine ning ehk ei olegi kõik hukas:

„If they stick to their Doha promises, and if they do really negotiate a new government, and if they do give a chance to other Afghans to talk and participate, we will have a chance for a good future and for a good governance and for good days.“ (EN4).

(Kui nad jäävad Doha lubaduste juurde, kui nad päriselt panevad kokku uue valitsuse ja kui nad annavad teistele afgaanidele võimaluse rääkida ja osaleda, siis on meil võimalus heaks tulevikuks ja heaks valitsemiseks ja headeks päevadeks.)

Tabel 3. Euronews'is leidunud raamid

Pearaami nimetus	Pearaami kirjeldus	Alaraami kirjeldus	Artiklite koodid
1. Paha lääs	Afganistanis toimuvast on süüdi lääneriigid	A. Lääs, USA, Euroopa ja NATO on ajalooliselt läbikukkunud	EN3
		B. Süüdi on ajalooline imperialism ja USA poliitika Afganistanis	EN8
2. Fookus Euroopas	Euroopakeskne, mõjud meie regioonile	A. Kaasneb migratsioonilaine Euroopasse, on vaja paremat migratsioonipoliitikat	EN1, EN7

		B. Kasvab ekstremismi ja terrorioht	EN6
--	--	-------------------------------------	-----

5. Järeldused ja diskussioon

Selles peatükis analüüsin oma leitud raame ning otsin vastust oma uurimisküsimusele: Kuidas erinevad geopoliitilised raamistused valitud uudisteportaalide puhul? Esmalt analüüsin ma kõiki portaale eraldi ning toon sisse võrdluse varasemate uurimustega nende kohta. Seejärel võrdlen portaale omavahel ning teen lõplikud järeldused.

5.1 CNN-i raamistuse analüüs

CNN-i puhul joonistusid välja kolm pearaami, millest üks keskendub USA läbikukkumisele, teine Talibanile ja kolmas Talibani võimu mõjule tsiviilelanikele. CNN keskendub olulisel määral USA sisepoliitika mõjudele (näiteks eristati, kas süü vägede väljaviimisel asetub Trumpile või Bidenile) ja mõjutustele seoses vägede väljaviimisega. See on loogiline, sest tegemist on Ameerika portaaliga. CNN keskendub suhteliselt palju just vägede väljaviimisele, milles näeb süüid võimuvahetuses Afganistanis, ning vähem pikemaajalistele põhjustele. Samas üks alaraam (1D) näeb põhjusena USA aastatepikkust läbikukkumist riigiehitamisel. Teistest raamidest eristub alaraam 1E sellega, et õigustab USA vägede lahkumist Afganistanist. Sellist geopoliitilisele tasandile keskendumist ning vähem kohapealse olukorra kajastamist on leitud CNN-i puhul ka varem (Gerhards ja Schäfer, 2013).

Talibanile keskendub CNN suhteliselt vähe, kuid samas kasutatakse nende kohta üsna karme termineid, näiteks terroristlik, barbaarne jne. Seda tehakse ka artiklites, mis ei läinud “Taliban on tagasi” pearaami alla. Samuti keskendutakse Talibani juures palju humanitaarkaalutlustele (pearaam “Taliban kui humanitaarkatastroof”) ning rõhutatakse režiimi julmust ja ebainimlikkust. Ainult ühes alaraamis uuritakse Talibani kui nähtuse tekkimist ning süü pannakse selles Nõukogude Liidule. Ka varem on leitud, et CNN pigem õigustab lääneriikide tegevust ning mõistab islamiterroriste tugevalt hukka (Gerhards ja Schäfer, 2013). Mina leidsin, et oli üks alaraam, mis õigustas USA vägede väljatõmbamist, seega on elemente lääneriikide tegevuse õigustamisest, kuid enamasti oli CNN siiski USA vastu kriitiline.

CNN annab suhteliselt palju ruumi ka humanitaarteemadele, eriti naiste olukorrale (kuuest artiklist neli humanitaarraami all keskenduvad sellele). Afgaanidele endile keskendutaksegi ainult humanitaarküsimuste juures või siis, kui mainitakse Afganistani riigi nõrkust, kuid läbi teiste jõudude prisma. Seega agentsust afgaanid ei saa.

CNNi-i positsioon võiks olla tingitud Ameerika Ühendriikide rollist Afganistani sõjas. Nagu eelpool töös mainitud väljendavad väljaanded tihti oma asukohamaade välispoliitikat. USA sõdis Afganistanis Talibani vastu, mistõttu CNNi tugev vastuseis Talibanile on loogiline. Ka USA sisepoliitikale keskendumine on oodatav USA väljaandelt. Kriitika Ameerika Ühendriikide tegevuse suhtes ei ühti küll üheselt USA välispoliitikaga, kuid CNNis oli ka USA tegevuse õigustamist.

CNN-i kajastus keskendus palju USA sisepoliitikale, samuti üldiselt poliitilisele tasandile. CNN oli kriitiline USA tegevuse suhtes ning käsitles Talibani kui brutaalset inimõigustevastast režiimi. CNN-i kajastus Kabuli langemisest läks üldjoontes kokku varasemate kajastustega, kuid oli ka erinevusi.

5.2 AlJazeera raamistuse analüüs

Vaadates kõiki alaraame ning pearaame selgub, et AlJazeera arvamus- ja analüüsivates lugudes Kabuli langemise järel pannakse peamine rõhk Ameerika Ühendriikide tegevusele või tegematajätmisele. Isegi Talibanile keskendub pearaamis räägitakse palju Ühendriikide tegevusest. Viiest alaraamist AlJazeeras vaid üks ei maini mingil määral USA-d. AlJazeerat on kritiseeritud ka varem Ameerika Ühendriikide huvide vastasuses, muuhulgas ka USA valitsuse poolt, ning on leitud, et väljaanne on üldiselt USA suhtes kriitiline (Zayani ja Ayish, 2006; Gerhards ja Schäfer, 2013). AlJazeera kajastus ei keskendu eriti USA vägede väljaviimisele (vaid ühes alaraamis 1B) ning vaatab USA tegevust pikaajaliselt. Kahes alaraamis (1A ja 2B) süüdistatakse Talibani võimuletulekus USA riigiehitamise läbikukkumist viimase kahekümne aasta jooksul. Üks alaraam leiab, et Talibani lõi Ameerika Ühendriigid oma imperialismiga.

Samuti ei anta raamistustes Afganistani riigile ja rahvale eriti agentsust ehk arutelu ei käi selle üle, mida Afganistani valitsus oleks pidanud või saanud teha Talibani vastu. Isegi kui mainitakse riigi nõrkust, tehakse seda läbi välisjõudude, peamiselt USA läbikukkumise, prisma (näiteks raam 1A). Afgaanidele keskendutakse ainult ühes alaraamis (1C), kuid siis ainult humanitaartasandil, mitte poliitilisel. Iraagi sõja kajastust uurides on leitud, et AlJazeera kippus iraaklasi nägema passiivsete osalejatena oma riigis (Zayani ja Ayish, 2006), seega pole see esimene kord kui AlJazeera on seda mustrit järginud.

Terrorirünnakute kajastust uurides on leitud, et AlJazeera keskendus palju geopoliitilistele reaktsioonidele ning vähem olukorrale toimumispaikades. Ka see sobib üldiselt minu leitunga, sest vaid üks AlJazeera raam keskendub humanitaarolukorrale ning ülejäänud poliitilisele tasandile.

AlJazeera kriitilisus USA tegevuse suhtes Lähis-Idas on oodatav, kuna see tõi sellele regioonile palju ebastabiilsust ning kuna tegemist pole liitlasriigist pärit portaaliga. Samuti on AlJazeera pikemaajalisem vaade oodatav, kuna erinevalt CNNist olid nad selle regiooniga olulisel määral seotud ka varem.

AlJazeera kajastus Kabuli langemisest oli tugevalt keskendunud poliitilisele tasandile, keskendus palju Ameerika Ühendriikide tegevusele ning oli kriitiline USA suhtes ning pidas seda süüdlaseks Talibani võimuletulekus. Võimuvahetuse põhjuseid otsides keskendus AlJazeera pigem pikemale perspektiivile, mitte lihtsalt lääne vägede lahkumisele. Kabuli langemise kajastus läheb kokku AlJazeera varasemate Lähis-Ida konfliktide kajastustega.

5.3 Euronewsi raamistuse analüüs

Euronewsi kajastus jagunes enam-vähem kaheks, millest üks keskendus võimuvahetuse põhjustele ja teine selle tagajärgedele Euroopa jaoks. Euronews nägi süüd Afganistanis toimunud eksklusiivselt kollektiivsel läänel, kuid rõhutas ka eraldi Ameerika Ühendriikide rolli selles. Euronews keskendus pikem pikaajalisele vaatele kui otsis süüdlasi võimuvahetuses. Afgaanidele endale agentsust ei antud ning ei keskendutud ka eriti Talibanile.

Euronewsi teine suund leidis, et võimuvahetus Afganistanis on Euroopale ohtlik, seda nii läbi migratsiooni kui terrorismiohu võimaliku kasvu. Samas oli portaal Euroopa vastu kriitiline, leides, et praegune Euroopa migratsioonipoliitika on ebainimlik.

Euronewsi keskendumine mõjudele Euroopale on oodatav, sest tegemist on Euroopa auditooriumile sihitud väljaandega. Kriitilisus lääne suhtes väljendab Euroopa rolli Afganistanis pisendamist ning süü USAle lükkamist.

Euronewsi kajastus Kabuli langemisest oli suurel määral lääne suhtes kriitiline ning leidis, et lääs on läbi kukkunud. Erilist tähelepanu pöörati küll USA-le, kuid neid ei peetud ainsateks süüdlasteks. Samuti keskendus Euronews uutele ohtudele Euroopale. Nagu teoorias välja toodud, kandis Euronews väga euroopalikku vaatenurka.

5.4 Väljaannete võrdlus

Selles peatükis võrdlen oma uuritud väljaandeid ning vastan oma uurimisküsimusele: Kuidas erinevad geopoliitilised raamistused valitud uudisteportaalide puhul? Minu analüüsist selgus, et kuigi CNN-i, AlJazeera ja Euronewsi kajastuste vahel on teatavaid sarnasusi (kajastati ju sama sündmust), siis on need pigem pinnapealsed ning erinevusi on rohkem.

AlJazeera kajastus jagunes kahe pearaami alla, millest üks keskendus USA-le ja teine Talibanile. CNN-i kajastus jagunes kolme pearaami alla, millest üks keskendus Talibanile, üks USA-le ja üks võimuvahetuse humanitaaraspektidele. Euronewsi kajastus jagunes kahe pearaami alla, millest üks keskendus lääne süüle ja teine võimuvahetuse mõjule Euroopale. Sellest näeme, et pearaamide fookuse suhtes ühtivad AlJazeera ja CNN suhteliselt suurel määral ning Euronews erineb neist.

Võrreldes AlJazeera ja CNN-i kajastust selgub, et CNN keskendus AlJazeerast oluliselt rohkem ka USA siseriiklikele mehhanismidele, mis mõjutasid Afganistanis toimuvat, näiteks eristati Bideni ja Trumpi tegevust ja rolli. AlJazeera enamasti ei läinud nii sügavale ning keskendus USA kui riigi tegevusele. Mõlema üks alaraam leidis, et Ameerika Ühendriikide vägede väljaviimine oli tehtud valedel alustel ehk halva luure tõttu. Ka leidsid mõlemad, et USA on oma riigiehitamisel Afganistanis läbi kukkunud. Erinevalt CNN-ist, leidis AlJazeera ühe alaraami all süü olevat ka

imperialismis, ehk keskendudes ajaliselt kaugematele põhjustele kui CNN. Samuti leidsid mõlemad väljaanded, et Afganistani riigi nõrkus oli osaliselt võimuvahetuses süüdi, kuid siiski nähti seda läbi USA tegevuse prisma. Kuigi ka üks AlJazeera alaraam keskendus Talibani võimuletuleku humanitaarkaalutlustele, siis CNN-is oli see eraldi pearaam ning palju rohkem levinud narratiiv. Samas nõustusid mõlemad, et süüdi Talibani režiimi karmuses on Talibani olemus ning seadused. Lisaks kasutati CNN-is rohkem hinnangulisi väljendeid Talibani kohta kui AlJazeeras. Kui vaadata raamide alla kuuluvate artiklite arvu, siis mõlemal portaalil on suurim pearaam see, mis keskendub USA-le. Nende pearaamide alaraame vaadates selgub, et AlJazeeras on levinuim alaraam see, mis leiab, et USA riigiehitamine on Afganistanis läbi kukkunud (2B). CNN-i puhul on alaraamid suhteliselt võrdse levimusega ning ükski alaraam ei tungi tugevalt esile. Siiski olid kõige levinumad kaks alaraami: üks, mis leidis, et vägede väljaviimine oli viga ning selles on süüdi nii Trump kui Biden (1B) ning teine, mis leidis, et süüdi on USA riigiehitamise läbikukkumine (1D). Vaadates Talibanile keskenduvaid pearaame, siis ei kujunenud kummalgi välja ühtegi domineerivat alaraami.

Võrreldes Euronewsi ja AlJazeera kajastust, selgub, et ükski pearaam neil otseselt ei ühti. Samas on näha teatavaid sarnasusi Euronewsi „Paha lääs“ pearaami ja AlJazeera Ameerika Ühendriikidele keskenduva pearaami vahel. Mõlemad pearaamid panevad mingil määral süü USA-le, kuid erinevalt AlJazeerast pannakse Euronewsis süüd ka ülejäänud kollektiivsele läänele. Samuti on mõlemal väljaandel üks alaraam, mis leiab, et olukorras, mis päädis Talibani võimuletulekuga Afganistanis, on süüdi imperialism. Euronewsi teise, Euroopale keskenduva, pearaamiga ei ühti ega sarnane ükski AlJazeera alaraam või pearaam.

Võrreldes Euronewsi ja CNN-i kajastusi, siis sarnasusi on neil väikeses mahus. Suurim ühisosa on Euronewsi teise pearaami esimese alaraami (2A) ja CNN-i kolmanda pearaami vahel. See Euronewsi alaraam ning CNN selle pearaami artiklite lahenduslikud osad keskenduvad mõlemad migratsioonile ning Afganistanist põgenenud inimeste aitamisele. Veel saab paralleele tuua CNN-i alaraami 1D ja Euronewsi esimese pearaami vahele, sest mõlemad näevad mingis mahus süüd ja läbikukkumist USA poolt.

Võrreldes minu leitud varasemate uuringutega, siis AlJazeera järgis üsna täpselt oma varasemaid mustreid ning sellest aspektist vaadatuna oli kajastus üsna nõ ettearvatav. Ka CNN järgis suhteliselt palju varasemaid mustreid, kuid oluliselt vähem oli USA tegevuse õigustamist. Samas on Afganistanis juhtunu erinev varasemate uuringute teemadest, sest USA nõ kaotas selle sõja.

Euronewsi kohta ei õnnestunud mul eriti leida varasemaid uuringuid, kuid varasemast uuringust toodud nõ Euroopa perspektiivi andmine sobitus ka minu leituga väga hästi.

Kokkuvõtlikult saab öelda, et CNN-i, AlJazeera ja Euronewsi kajastused erinevad üksteisest märkimisväärselt, kuigi pinnapealselt võib mingeid sarnasusi olla. Sarnasustena saab välja tuua Afganistani enda agentsuse puudumise, keskendumise USA rollile võimuvahetuses ning Talibani hukkamõistmise, kuid seal sarnasused lõppevad. CNN-i kajastus keskendus USA sisepoliitikale ning pigem lähiajaloo sündmustele, lisaks tugev hukkamõist ja vastumeelsus Talibani suhtes. AlJazeera kajastus nägi samuti süüd USA-l, kuid seal leidis ka süüdistusi imperialismis USA kohta. Lisaks oli AlJazeeras märkimisväärselt vähem juttu Talibani võimu rangusest ning tagajärgedest Afganistani tsiviilelanikkonnale. Euronews süüdistas samuti lääneriike, kuid pigem kollektiivselt kui ainult USA-d. Samuti keskendus see portaal palju Euroopale, kui AlJazeeras ja CNN-is ei mõeldud nii palju tagajärgedele enda regioonile. Kuna kajastuses olid regiooniti olulised erinevused, siis leian, et kajastustes esines geopoliitilist kallutatust eelpoolt väljatoodud aspektides ning need kallutatused vastasid regioonide rollile Afganistani konfliktis.

Kokkuvõte

Sõda Afganistanis oli toimunud 20 aastat, kui Taliban 15. augustil 2021. aastal taas Kabulis võimu võttis, olles sealt USA vägede poolt sõja alguses välja tõrjutud. Sõjapidamise kulud ning kaotatud inimelude väärtus on olnud mõõtmatud. Sõdade puhul on meedial väga oluline roll adekvaatse informatsiooni edastamisel ning avalikkuse tähelepanu püüdmisel ning avaliku arvamuse kujundamisel. Samas on ajakirjandus harva tõeliselt objektiivne, kasvõi seetõttu, et meediaväljaanded kajastavad sündmusi oma lugejatele kõige huvipakkumast ja relevantsemast vaatenurgast. Samuti on meediakajastus mõjutatud, kui konkreetne meediaväljaanne asub riigis või regioonis, mis on sündmustega otseselt seotud või sõjas osaline. Seega on oluline uurida, kuidas need faktorid meediakajastust mõjutavad.

Selle töö eesmärgiks oli võrrelda ja analüüsida kolme regionaalselt olulise veebimeedia väljaande rahvusvaheliste portaalide kajastust Talibani võimuletuleku kohta nädala jooksul pärast Kabuli vallutamist, tuvastada väljaannete geopoliitilise kallutatuse olemasolu ning kajastuse sarnasusi ja erinevusi. Need väljaanded olid AlJazeera Lähis-Ida esindajana, CNN Ameerika Ühendriikide esindajana ning Euronews Euroopa esindajana. Kõik kolm piirkonda on olnud Afganistani sõjas olulised osapooled ning ilmselt sellest kõige rohkem mõjutatud. Kajastuse uurimiseks viis autor läbi raamistamisuurimuse kõigi kolme väljaande arvamuse- ja analüüsivate lugude kohta. Need tulemused kanti tabelitesse ning seejärel võrreldi neid omavahel ning analüüsiti nii väljaande lõikes kui ka omavahel.

Tööst selgus, et kõige suurem oli kajastus CNN-is, teiseks tuli intensiivsusest AlJazeera ning kaugelt kolmandaks Euronews. Kõigi kolme portaali kajastustes oli mõningaid sarnasusi, kuid ka olulisi erinevusi. AlJazeera kajastus jagunes peaaegu võrdselt Talibanile keskenduvaks ja USA-le keskenduvaks. Võimuvahetuse põhjuseid nähti peamiselt Ameerika Ühendriikide tegevuses. Eri alaraamid tõid välja näiteks imperialismi, ebaõnnestunud riigiehitamist või halba luureinfot, mis löi valearusaama tegelikust olukorrast Afganistanis. CNN-i kajastus jagunes kolme paraami alla, millest esimesed kaks olid sarnased AlJazeera omadega ning viimane keskendus Talibani võimu tagajärgedele tsiviilelanike osas. Ka CNN nägi Talibani võidus suurt rolli USA-l, kuid erinevalt AlJazeerast keskenduti olulisel määral võimuvahetuse siseriiklikele tagajärgedele ning põhjustele. Talibani võimuletuleku põhjustena toodi valet otsust oma väed välja tõmmata, ebaõnnestunud

riigiehitamist, Afganistani riigi nõrkust. Oluline osa CNN-i kajastusest keskendus ka humanitaarolukorrale Afganistanis, eriti naiste olukorrale. CNN kasutas võrdluses AlJazeeraga ka rohkem emotsionaalselt laetud keelt ning rohkem sisaldus hinnanguid Talibani režiimi kohta. Euronewsi kajastus erines kahest eelmisest olulisel määral, sest keskendus peamiselt võimuvahetuse tagajärgedele Euroopas ning vähem olukorrale Afganistanis. Euronews oli väga kriitiline lääne suhtes ning süüdistas võimuvahetuses ainult lään, eriti Ameerika Ühendriike ning imperialismi. Selles töös saadud tulemused pole representatiivsed meetodi olemuse tõttu ning samuti uuritava kajastuse lühiajalisuse tõttu. Suurema tõestuslikkuse saavutamiseks oleks antud teemat vaja uurida ka kvantitatiivsete meetoditega ning samuti pikema aja vältel. Veel saaks teemat edasi arendada, võrreldes samade väljaannete kajastusi ka teiste sõdade ja relvakonfliktide kohta eri maailmajagudes. Kolmandaks saaks sama Afganistani võimuvahetuse kajastust uurida samade maailmajagude teiste meediaväljaannete kaudu, et leida, kas autori valitud väljaanded esindavad ja ühtivad teiste samade piirkondade väljaannete kajastustega või on pigem erandlikud. Täiendavalt tuleks veel uurida, kas antud väljaannete vaated ühtivad nende regioonide populatsioonide vaadetega ning mil määral üks mõjutab teist.

Summary

The war in Afghanistan had been going on for 20 years when on August 15th 2021 Taliban once again took power in Kabul, having been kicked out of there by American forces at the beginning of the war. The cost of this war and human lives lost have been immeasurable. The media has a very important role during war, in terms of providing accurate information and forming public opinion. At the same time, journalism is rarely truly objective, even just because it mostly covers events with the interests and relevance of its own auditorium in mind. Media coverage is also influenced when the country of origin of that particular publication is directly involved with events or even a participant in the war.

The goal of this paper was to compare and analyse the coverage of three regionally important online news outlets during the week following Taliban's takeover of Kabul, determine the existence of geopolitical bias and find the differences and similarities in coverage between the three outlets. Those three outlets were AlJazeera representing the Middle East, CNN representing the US and Euronews representing Europe. All three regions have been important participants in the Afghan war and have probably been the most influenced by it. To study the coverage, the author conducted a framing analysis of the opinion and analysis articles of the three outlets. The results were put into tables and compared to each other and then analysed by outlet and between outlets.

This paper found that CNN coverage was the largest, followed by AlJazeera and then Euronews. There were some surface-level similarities in coverage between the three outlets and major differences. AlJazeera coverage was almost equally divided in focus between Taliban and the US. The actions of the US were mainly seen as reasons for the Taliban takeover, for example imperialism, failed state-building or bad intelligence which created a false understanding of the situation on ground. CNN coverage was divided between three main frames, the first two being somewhat similar to AlJazeera ones and the third focusing on the humanitarian situation following the takeover. CNN too saw the US as having played a large role in Taliban's victory, but focused more on the internal policy reasons and consequences in the US. The reasons for the takeover were seen as the wrongful decision to pull US troops out, failed state-building, the weakness of the state of Afghanistan. A large part of CNN coverage focused on humanitarian issues, especially women's issues. In comparison to AlJazeera, CNN used more emotionally loaded language and was harsher

on the Taliban regime. Euronews coverage differed greatly from both AlJazeera and CNN, because it mainly focused on the consequences of the takeover on Europe itself and less on Afghanistan. Euronews was very critical of the greater West and blamed the takeover on the West only, but especially the US and imperialism.

The results of this paper aren't representative due to the method used and also the short timeframe of articles. For greater authenticity the topic should be studied using quantitative methods and also over a longer period of time. The topic could be expanded by studying the coverage of the same outlets but using different wars from different regions of the world. Thirdly further research could be conducted using different outlets from the same regions to find if the outlets in this paper were representative of their respective regions coverage or more exceptional. Fourthly it should be studied if the outlets' views represent the views of their respective populations and how they influence each other.

Kasutatud kirjandus

- About us.* (2022). AlJazeera. Kasutatud 16.05.2022, <https://www.aljazeera.com/about-us>
- About us.* (i.a.). Euronews. Kasutatud 09.12.2021, <https://www.euronews.com/about>
- AlJazeera. (i.a.). *Al Jazeera English.* AlJazeera. https://network.aljazeera.net/sites/aj_corporate/files/assets/al_jazeera_english_brochure.pdf
- AllSides. (2019). *Al Jazeera.* Allsides. Kasutatud 09.12.2021, <https://www.allsides.com/news-source/al-jazeera-media-bias>
- AllSides. (2021). *CNN (Online News).* Allsides. Kasutatud 09.12.2021, <https://www.allsides.com/news-source/cnn-media-bias#CNNFakeNews>
- August 18, 2021, Afghanistan-Taliban news. (2021). *CNN*, 18. august. Kasutatud 02.12.2021, <https://edition.cnn.com/world/live-news/afghanistan-taliban-us-news-08-18-21/index.html>
- Bakshian Jr, A. (2012). The Unlikely Rise of Al Jazeera. *The Atlantic*, 10. jaanuar. Kasutatud 09.12.2021, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2012/01/the-unlikely-rise-of-al-jazeera/251112/>
- Brader, C. (2021). *Timeline of Taliban offensive in Afghanistan.* House of Lords Library. Kasutatud 13.12.2021, <https://lordslibrary.parliament.uk/timeline-of-taliban-offensive-in-afghanistan/>
- Brüggemann, M. ja Schulz-Forberg, H. (2009). BECOMING PAN-EUROPEAN?
- Chong, D. ja Druckman J. N. (2007). Framing Theory. *Annual Review of Political Science*, 10(1), 103-126. <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.10.072805.103054>
- CNN history in photos: Defining moments since June 1, 1980. (2020). *CNN*, 31. mai. Kasutatud 09.12.2021, <https://edition.cnn.com/2020/05/30/world/gallery/cnn-history/index.html>.
- CNN Press Room. (2021, detsember). *CNN Worldwide Factsheet* [blogipostitus]. <https://cnnpressroom.blogs.cnn.com/cnn-fact-sheet/>

Council on Foreign Relations. (i.a.). Timeline: U.S. War in Afghanistan. Council on Foreign Relations. Kasutatud 12.12.2021, <https://www.cfr.org/timeline/us-war-afghanistan>.

Deudney, D. H. (2013). geopolitics. *Encyclopedia Britannica*, 12. juuni. Kasutatud 20.12.2021, <https://www.britannica.com/topic/geopolitics>

Doherty, B. (2021). Last man out: the haunting image of America's final moments in Afghanistan. *The Guardian*, 31. august. Kasutatud 02.01.2022, <https://www.theguardian.com/world/2021/aug/31/last-man-out-the-haunting-image-of-americas-final-moments-in-afghanistan>

Eelmäe, E. (2020). Geopoliitiline kallutatus globaalses uudismeedias 2019. aastal metsatulekahjude kajastamisel: CNN, Euronews ja Al Jazeera. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, riigiteaduste õppekava.

Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>

Erbsen, H. (2016). Media Representations of European Union's International 'Actress' by EU 'Outsiders': Case Study of RT (English), BBC World, CNN International, and Al Jazeera. Magistritöö. Tartu Ülikool, Euroopa Liidu - Venemaa uuringute õppekava.

Erickson, H. L. (2020). CNN. *Encyclopedia Britannica*, 7. juuli. Kasutatud 09.12.2021, <https://www.britannica.com/topic/CNN>

Euronews. (2021). Media Bias / Fact Check. Kasutatud 09.12.2021, <https://mediabiasfactcheck.com/euronews/>

Garyantes, D. M. ja Murphy, P. J. (2010). Success or Chaos?: Framing and Ideology in News Coverage of the Iraqi National Elections. *International Communication Gazette*, 72(2), 151–170. <https://doi.org/10.1177/1748048509353866>

Gerhards, J. ja Schäfer, M. S. (2014). International terrorism, domestic coverage? How terrorist attacks are presented in the news of CNN, Al Jazeera, the BBC, and ARD. *International Communication Gazette*, 76(1), 3–26. <https://doi.org/10.1177/1748048513504158>

Hallik, M. ja Klaassen, O. -M. (2004). *Taaveti tähest Talibani langemiseni: Konfliktid ja arengud Lähis- ja Kesk-Idas pärast Teist maailmasõda*. Tallinn: Argo.

Hashmi, A., Humphries, S., LaForge, M ja Song, J. (2012). *Audience Report on CNN*. MIT Media Lab. Kasutatud 24.12.2021, https://web.media.mit.edu/~a_hashmi/portfolio/audience_report_cnn_al hashmi_medill.pdf

Hassan, O. (2021). *Reassessing the European Strategy in Afghanistan*. Carnegie Europe. Kasutatud 07.01.2021, <https://carnegieeurope.eu/2021/11/17/reassessing-european-strategy-in-afghanistan-pub-85776>

Iyengar, S. (1991). *Is anyone responsible? How television frames political issues*. University of Chicago Press. <https://doi.org/10.7208/chicago/9780226388533.001.0001>

Kellner, D. (2004). 9/11, spectacles of terror, and media manipulation. *Critical Discourse Studies*, 1(1), 41–64. <https://doi.org/10.1080/17405900410001674515>

McQuail, D. (2000). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Noorzai, R. ja Hale, C. (2021). Balanced Coverage in Practice: News Reporting of Conflict and Peace in Afghanistan. *Journal of War & Culture Studies*, 14(3), 345-364. <https://doi.org/10.1080/17526272.2020.1719608>

Nõmmik, H. (2010). Vene-Gruusia sõja raamistamine Eesti Päevalehes ja Helsingin Sanomates. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava.

Pasley, J. (2019). Fox News and CNN are 2 of America's biggest news sources — but they couldn't be more different. Here's how they've changed in the past decade. *Business Insider*, 31. detsember.

Kasutatud 09.12.2021, <https://www.businessinsider.com/fox-news-cnn-change-evolution-2010-2019-11>

Rasul, A., Robinson, B. C. ja McDowell, S. D. (2016). The Taliban factor: conflict in Afghanistan and elite South Asian newspapers. *The Journal of International Communication*, 22(2), 273-292.

DOI: [10.1080/13216597.2015.1106960](https://doi.org/10.1080/13216597.2015.1106960)

Reporter. (2021). Euronews is top international news channel in Continental Europe: Ipsos. *Broadcast Prome*, 6. juuli. Kasutatud 24.12.2021, <https://www.broadcastprome.com/news/euronews-is-top-international-news-channel-in-continental-europe-ipsos/>

Robinson, P. (1999). The CNN Effect: Can the News Media Drive Foreign Policy? *Review of International Studies*, 25(2), 301–309. <http://www.jstor.org/stable/20097596>

Runion, M. L. (2007). *The History of Afghanistan*. Connecticut: Greenwood Press.

Salami, M. (2021). *Navigating Influence in Afghanistan: the Cases of Qatar and Pakistan*.

Washington Institute. Kasutatud 07.01.2021, <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/navigating-influence-afghanistan-cases-qatar-and-pakistan>

Samuel-Azran, T. (2010). *Al-Jazeera and US war coverage*. New York: Peter Lang.

Scheufele, D. A. (1999). Framing as a Theory of Media Effects. *Journal of Communication*, 49(1), 103–122. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1999.tb02784.x>

Stelter, B. (2022). Chris Licht introduces himself to CNN as its next CEO. *CNN*, 28. veebruar.

Kasutatud 16.05.2022, <https://edition.cnn.com/2022/02/28/media/chris-licht-cnn-chief-executive/index.html>

Zayani, M. ja Ayish, M. I. (2006). Arab Satellite Television and Crisis Reporting: Covering the Fall of Baghdad. *International Communication Gazette*, 68(5–6), 473–497.

<https://doi.org/10.1177/1748048506068724>

Taliban's Afghanistan Takeover — a Timeline. (2021). VOA, 17. august. Kasutatud 02.01.2021,

https://www.voanews.com/a/south-central-asia_talibans-afghanistan-takeover-timeline/6209678.html

Transnational Media and the European Public Sphere. *The International Communication Gazette*, 71(8): 693–712. DOI: 10.1177/1748048509345064

Witte, G. (2021). Afghanistan War. *Encyclopedia Britannica*, 16. august. Kasutatud 13.12.2021,

<https://www.britannica.com/event/Afghanistan-War>

Lisad

Lisa 1. Analüüsitud artiklite nimekiri

Väljaanne	Kuupäev	Link	Žanr	Kood
AlJazeera	15.08.2021	https://www.aljazeera.com/opinions/2021/8/15/can-a-disaster-in-afghanistan-be-averted	arvamus	1
AlJazeera	16.08.2021	https://www.aljazeera.com/news/2021/8/16/whats-russias-strategy-for-afghanistan	analüüs	2
AlJazeera	16.08.2021	https://www.aljazeera.com/opinions/2021/8/16/what-went-wrong-in-afghanistan	arvamus	3
AlJazeera	16.08.2021	https://www.aljazeera.com/opinions/2021/8/16/the-us-the-taliban-and-the-stunning-defeat-in	arvamus	4
AlJazeera	16.08.2021	https://www.aljazeera.com/news/2021/8/16/what-will-afghanistan-mean-for-joe-bidens-presidency	analüüs	5
AlJazeera	16.08.2021	https://www.aljazeera.com/economy/2021/8/16/the-us-spent-2-trillion-in-afghanistan-and-for-what	analüüs	6
AlJazeera	16.08.2021	https://www.aljazeera.com/news/2021/8/16/4-key-questions-for-us-after-taliban-kabul-takeover	analüüs	7
AlJazeera	17.08.2021	https://www.aljazeera.com/opinions/2021/8/17/why-did-the-afghan-army-disintegrate-so-quickly	arvamus	8
AlJazeera	17.08.2021	https://www.aljazeera.com/opinions/2021/8/17/the-collapse-of-afghan-military-we-have-seen-this-movie-before	arvamus	9
AlJazeera	17.08.2021	https://www.aljazeera.com/news/2021/8/17/will-the-taliban-takeover-lead-to-a-european-refugee-crisis	analüüs	10
AlJazeera	18.08.2021	https://www.aljazeera.com/opinions/2021/8/18/monsters-inc-the-taliban-as-empires-bogeyman	arvamus	11
AlJazeera	19.08.2021	https://www.aljazeera.com/opinions/2021/8/19/what-will-the-taliban-victory-mean-for-the-middle-east	arvamus	12
AlJazeera	19.08.2021	https://www.aljazeera.com/opinions/2021/8/19/whats-next-for-the-us-taliban-and-afghanistan	arvamus	13
AlJazeera	19.08.2021	https://www.aljazeera.com/opinions/2021/8/19/i-woke-up-to-the-taliban-walking-in-my-city	arvamus	14
AlJazeera	20.08.2021	https://www.aljazeera.com/opinions/2021/8/20/us-pak-cooperation-is-more-necessary-today-than-ever-before	arvamus	15
AlJazeera	21.08.2021	https://www.aljazeera.com/opinions/2021/8/21/why-kabul-is-not-saigon	arvamus	16
AlJazeera	21.08.2021	https://www.aljazeera.com/opinions/2021/8/21/white-women-washing-the-uss-civilising-mission-in-afghanistan	arvamus	17
AlJazeera	22.08.2021	https://www.aljazeera.com/opinions/2021/8/22/is-the-talibans-treatment-of-women-really-inspired-by-sharia	arvamus	18
CNN	15.08.2021	https://edition.cnn.com/2021/08/15/middleeast/afghanistan-taliban-rule-analysis-intl/index.html	analüüs	1

CNN	16.08.2021	https://edition.cnn.com/2021/08/15/politics/taliban-kabul-afghanistan-explainer/index.html	analüüs	2
CNN	16.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/16/opinions/women-of-afghanistan-taliban-opinion-obeidallah/index.html	arvamus	3
CNN	16.08.2021	https://edition.cnn.com/2021/08/15/opinions/afghanistan-taliban-takeover-us-withdrawal-bergen/index.html	arvamus	4
CNN	16.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/16/world/meanwhile-in-america-august-17-intl/index.html	analüüs	5
CNN	16.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/16/world/taliban-russia-putin-analysis-intl/index.html	analüüs	6
CNN	17.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/17/opinions/afghanistan-us-withdrawal-biden-bergen/index.html	arvamus	7
CNN	17.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/17/opinions/biden-afghanistan-address-third-option-stewart/index.html	arvamus	8
CNN	17.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/16/opinions/afghanistan-collapse-abandonment-jason-amerine/index.html	arvamus	9
CNN	17.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/17/opinions/afghanistan-us-withdrawal-leaves-gold-star-families-angry-ochsner/index.html	arvamus	10
CNN	18.08.2021	https://edition.cnn.com/2021/08/17/opinions/saigon-afghanistan-biden-withdrawal-zelizer/index.html	arvamus	11
CNN	18.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/17/opinions/buck-stops-with-biden-but-trump-role-in-afghanistan-a-doozy-ghitis/index.html	arvamus	12
CNN	18.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/18/opinions/america-abandoning-afghanistan-women-filipovic/index.html	arvamus	13
CNN	18.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/18/opinions/afghanistan-taliban-women-20-years-ago-shah/index.html	arvamus	14
CNN	18.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/18/opinions/biden-scars-of-battles-past-axelrod/index.html	arvamus	15
CNN	19.08.2021	https://edition.cnn.com/2021/08/18/opinions/afghanistan-fleeing-kabul-flashbacks-halaimzai/index.html	arvamus	16
CNN	19.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/19/opinions/facebook-taliban-ban-afghanistan-as-equals-intl-cmd/index.html	arvamus	17
CNN	19.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/19/opinions/last-time-taliban-took-over-bergen/index.html	arvamus	18
CNN	19.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/19/opinions/kabul-opinion-npw-intl-cmd/index.html	arvamus	19
CNN	19.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/19/opinions/us-forces-in-iraq-barzani/index.html	arvamus	20
CNN	20.08.2021	https://edition.cnn.com/2021/08/20/opinions/afghanistan-united-states-global-consequences-andelman/index.html	arvamus	21
CNN	20.08.2021	https://edition.cnn.com/2021/08/20/opinions/afghan-refugee-biden-taliban-afghanistan-dent/index.html	arvamus	22

CNN	20.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/20/opinions/afghanistan-failure-intelligence-policy-qa-douglas-london-bergen/index.html	arvamus	23
CNN	22.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/22/asia/life-for-women-girls-under-taliban-cmd-intl/index.html	analüüs	24
CNN	22.08.2021	https://www.cnn.com/2021/08/22/politics/biden-afghanistan-politics-and-polling/index.html	analüüs	25
CNN	22.08.2021	https://edition.cnn.com/2021/08/22/opinions/trump-biden-agree-opinion-column-galant/index.html	arvamus	26
Euronews	16.08.2021	https://www.euronews.com/my-europe/2021/08/16/as-chaos-deepens-in-afghanistan-is-europe-on-the-verge-of-a-fresh-refugee-crisis	analüüs	1
Euronews	16.08.2021	https://www.euronews.com/2021/08/16/afghanistan-in-context-what-s-the-background-to-today-s-crisis	analüüs	2
Euronews	17.08.2021	https://www.euronews.com/2021/08/17/von-der-leyen-must-act-now-to-rescue-afghans-working-with-eu-missions-view	arvamus	3
Euronews	18.08.2021	https://www.euronews.com/2021/08/18/inside-kabul-what-is-life-like-so-far-under-taliban-rule	analüüs	4
Euronews	19.08.2021	https://www.euronews.com/2021/08/19/in-a-mess-in-kabul-bring-in-the-un-view	arvamus	5
Euronews	19.08.2021	https://www.euronews.com/2021/08/19/taliban-takeover-could-lead-to-renewed-terror-attacks-in-europe-view	arvamus	6
Euronews	20.08.2021	https://www.euronews.com/2021/08/20/eu-must-stop-pre-emptive-panic-over-afghans-coming-to-europe-view	arvamus	7
Euronews	20.08.2021	https://www.euronews.com/2021/08/20/analysis-why-did-kabul-fall-so-easily-into-the-taliban-s-hands	analüüs	8

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Berta Gortfelder,
(*autori nimi*)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
2021. aasta Kabuli vallutamise raamistamine rahvusvahelises veebimeedias CNNi, AlJazeera ja
Euronewsi näitel,

(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on Külliki Seppel,
(*juhendaja nimi*)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni
autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu
Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commonsi
litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja
üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni
autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Berta Gortfelder
23.05.2022